

Toisella asteella toimien

– opas oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmälle

Marke Hietanen-Peltola, Kristiina Laitinen,
Jouni Järvinen ja Susanna Fagerlund-Jalokinos

OHJAUS 10/2019

Marke Hietanen-Peltola, Kristiina Laitinen, Jouni Järvinen
ja Susanna Fagerlund-Jalokinos

Toisella asteella toimien

– opas oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmälle

**TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS**

© Kirjoittajat ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Kannen kuva: Shutterstock

Taitto: Faktor Oy

ISBN 978-952-343-373-1 (painettu)

ISSN 2341-8095 (painettu)

ISBN 978-952-343-374-8 (verkkajulkaisu)

ISSN 2323-4172 (verkkajulkaisu)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-374-8>

PunaMusta Oy, Helsinki, 2019

Lukijalle

Opiskelijajärjestöjen puheenjohtajien tervehdys

Hyvä opiskeluhuollon toimija!

Kiitos, että teet tärkeää työtä opiskelijoiden hyvinvoinnin eteen. Roolisi on merkittävä, sillä sinulla on mahdollisuus vaikuttaa opiskelijoiden tämänhetkiseen hyvinvointiin ja antaa rakennuspalikoita läpi elämän kestäväan hyvinvointiin. Iso osa opiskelijoista on vasta aikuistumisen kynnyksellä ja tarvitsee tukea itsenäiseen elämään. Toiset ehkä löytävät itsensä uudesta elämäntilanteesta ja tarvitsevat tukea elämän eri osa-alueiden tasapainottamiseen.

Opiskeluhuollossa ei ole kyse ainoastaan ongelmien ja haasteiden ratkaisemisesta vaan myös sujuvan arjen ja hyvinvointitaitojen vahvistamisesta. Oppilaitos on yhteisö, jossa jokaisesta pidetään huolta ja jonka toimintaan kaikilla sen jäsenillä on oikeus osallistua. Osallisuus on yhteisöllisen opiskeluhuollon peruspilari ja jo osallistuminen itsessään luo yhteisöllisyyttä. Yksilöllistyvässä yhteiskunnassa yhteisön merkitys korostuu entisestään. Hyvinvoiva yksilö tarvitsee tuekseen hyvinvoivan yhteisön!

Roosa Pajunen
Suomen Lukiolaisten Liitto – SLL

Elias Tenkanen
Suomen Ammattiin Opiskelevien
Liitto – SAKKI ry.

Jessica Makkonen
Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry.

Bicca Olin
Finlands Svenska Skolungdoms-
förbund – FSS rf.

Esipuhe

Opiskeluhoolto on oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemista kouluissa ja oppilaitoksissa. Luonteeltaan se on ensisijaisesti ehkäisevää ja yhteisöllistä. Hyvinvointia tukevalla toimintakulttuurilla huolehditaan sekä opiskelijoiden ja yhteisön hyvinvoinnista että ympäristön turvallisuudesta. Osa yhteisöllisen opiskeluhooltotyön tarjoamista mahdollisuuksista on vielä tunnistamatta ja hyödyntämättä.

Tämä opas on laadittu tukemaan ja yhdenmukaistamaan toisen asteen oppilaitosten opiskeluhooltoryhmien toimintaa. Ryhmän tehtävänä on vastata opiskeluhoollon kokonaisuudesta oppilaitoksessa. Opas perusopetuksen opiskeluhooltoryhmille julkaistiin syksyllä 2018 osana Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman (LAPE) Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena -kehittämiskokonaisuutta. Tämä opas pohjautuu perusopetuksen oppaaseen, jota on muokattu toisen asteen oppilaitoksiin sopivaksi. Erityisesti on huomioitu opiskelijoiden vahva osallisuus ja erilaiset rakenteet toisen asteen koulutuksen järjestämisessä.

Oppaan on laatinut Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) yhdessä Opetushallituksen (OPH) kanssa. Tehtävää varten koottiin monialainen verkosto, jossa oli opiskeluhoollon edustajia eri puolilta maata. Verkosto kokoontui kahteen työpajapäivään kevään 2019 aikana ja työsti oppaan sisältöjä aihepiiri kerrallaan. Lisäksi opastyöskentely sisälsi tapaamisia opiskelijajärjestöjen kanssa.

Kiitämme kaikkia työpajapäiviin ja muuhun työskentelyyn osallistuneita arvokkaista näkemyksistä oppaan sisällöstä sekä käsikirjoitusluonnosten kommentoinnista. Opas sisältää joitakin opiskeluhoollon käytännön toimijoiden tai järjestöjen edustajien laatimia tekstejä ja näissä kirjoittajat on erikseen mainittuna.

Helsingissä 20.6.2019

Marke Hietanen-Peltola, ylilääkäri, THL

Kristiina Laitinen, opetusneuvos, OPH

Susanna Fagerlund-Jalokinos,
kehittämispäällikkö, THL

Jouni Järvinen, opetusneuvos, OPH

Oppaan työstämiseen ovat verkostopäivissä tai muulla tavalla osallistuneet:

Taina Huurre	opiskeluhuollon esimies, Vantaan kaupunki
Outi Järvinen	koordinoiva erityisopettaja, Stadin ammatti- ja aikuisopisto
Elina Kirkinen-Kivelä	opinto-ohjaaja, Stadin ammatti- ja aikuisopisto
Anni Koivisto	sosiaalipoliittinen asiantuntija, Suomen Lukiolaisten Liitto
Katja Koivisto	terveydenhoitaja, opiskeluterveydenhuolto, Tampereen kaupunki
Maria Käkelä	verkostokoordinaattori, Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry.
Erja Kärnä	palveluesimies, ohjaus- ja opiskelijahuoltopalvelut, Keuda
Hellevi Lassila	vararehtori, Seinäjoen koulutuskuntayhtymä, Sedu
Tuija Metso	erityisasiantuntija, Suomen Vanhempainliitto
Essi Miettinen	opiskelijatoiminnan koordinaattori, Suomen Opiskelija-Allianssi - Osku ry.
Senni Moilanen	asiantuntija, hyvinvointi ja yhteisöllisyys – SAKKI ry.
Essi Muinonen	opiskeluterveydenhoitaja, Espoon kaupunki
Rauno Perttula	vastaava kuraattori, Sivistyskeskus, Kokkolan kaupunki
Laura Pohja	lääkäri, opiskeluterveydenhuolto, Tampere
Rauni Pääkkönen	koulupsykologi, Sipoon kunta
Jonna Rinkiö	opinto-ohjaaja, Vaskivuoren lukio, Vantaa
Anna Sarpio	opetusneuvos, Opetushallitus
Samuel Skrifvars	hallituksen jäsen, Finlands Svenska Skolungdomsförbund – FSS rf.
Tuula Takalo	oppilashuollon palvelupäällikkö, Oulun kaupunki
Sarianna Vaara	tutkimuskoordinaattori, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Alvar Winquist	hallituksen jäsen, Finlands Svenska Skolungdomsförbund – FSS rf.

Sisällys

Lukijalle	3
1. Oppaan tausta ja tarkoitus	9
2. Opiskeluhoollon toiminnallinen kokonaisuus	11
3. Opiskeluhoollon johtaminen koulutuksen järjestäjän tasolla	13
4. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluhoollonssa	18
5. Huoltajien osallisuus opiskeluhoollonssa	19
6. Opiskeluhooltoryhmän toimintamalli	22
6.1 Opiskeluhooltoryhmän johtaminen ja kokoonpano	23
6.1.1 Opiskeluhooltoryhmän johtaminen	23
6.1.2 Opiskeluhooltoryhmän kokoonpano	24
6.2 Opiskeluhooltoryhmän kokoontuminen ja toimintatavat	26
6.3 Opiskeluhooltoryhmän tehtävät	28
6.3.1 Opiskeluhoollon kokonaisuuden koordinointi	28
6.3.2 Yhteisöllinen opiskeluhooltotyö	29
6.3.3 Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon liittyvät tehtävät	31
6.3.4 Koordinaatio oppilaitoksen muun hyvinvointityön kanssa	33
6.3.5 Yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden kanssa	34
6.4 Opiskeluhooltotyön suunnittelu	35
6.4.1 Tietopohjan kokoaminen	35
6.4.2 Oppilaitoskohtainen opiskeluhooltosuunnitelma	38
6.4.3 Työn vuosittainen suunnittelu	39
6.5 Opiskeluhoollon tiedottaminen	40
6.5.1 Mistä tiedotetaan?	40
6.5.2 Miten ja milloin tiedotetaan?	41
6.6 Arviointi ja kehittäminen	43
6.6.1 Opiskeluhooltotyöryhmän työskentelyn arviointi	44
6.6.2 Yhteisöllisen opiskeluhooltotyön arviointi	45
6.6.3 Yksilökohtaisen opiskeluhooltotyön arviointi	47
7. Miksi yhteisöllinen opiskeluhoolto kannattaa?	49
8. Järjestöt oppilaitosten yhteistyökumppaneina	51
8.1. Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto – SAKU ry	52
8.2. Opiskelijajärjestöt	55
8.3. Suomen Vanhempainliitto	57
8.4. Mannerheimin Lastensuojeluliitto – MLL	58
Lähteet ja lisätietoa	59

1 Oppaan tausta ja tarkoitus

Opiskeluhoolto ja opiskeluhooltoryhmä saivat lainsäädännöllisen taustansa elokuussa 2014, jolloin oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) tuli voimaan. Laki määrittelee esiopetuksessa olevan lapsen, perusopetuksessa olevan oppilaan sekä lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeuden opiskeluhooltoon. Lisäksi laissa säädetään opiskeluhoollon järjestämisestä ja toimintatavoista.

Lain tarkoituksena on

- edistää oppilaiden ja opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia, opiskelukykyä ja osallisuutta
- ehkäistä ongelmien syntymistä ennalta
- turvata varhainen tuki sitä tarvitseville
- edistää koulu- ja opiskeluyhteisön ja -ympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä
- turvata oppilaiden ja opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhoito- palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu sekä
- vahvistaa opiskeluhoollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013; HE 67/2013).

Koulut ja oppilaitokset ovat vakiinnuttaneet oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia uusia toimintatapoja osaksi arkista työskentelyään. Opiskeluhoollon hyvät työtavat ja lainmukaiset käytänteet eivät kuitenkaan ole vielä kaikilta osin siirtyneet pysyviksi toimintatavoiksi. Koulujen ja oppilaitosten välillä on suurta vaihtelua siinä, miten yhteisöllistä ja yksilökohtaista opiskeluhoollotyötä toteutetaan. Opiskeluhooltoryhmät saattavat työskennellä toisistaan poiketen jopa saman kunnan sisällä.

Toisen asteen oppilaitoksissa hallinnolliset rakenteet voivat vaihdella, esimerkiksi yksittäisen kunnan lukio tai ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä, jolla on useita eri kuntiin sijoituvia toimipisteitä. Sama toimintamalli ei aina sovellu kaikille. Ammatillisen koulutuksen painottuessa entistä enemmän työssäoppimiseen on opiskeluhoollotyötäkin kehitettävä.

Syksyllä 2018 ammatillisten oppilaitosten toimipisteistä 36 prosenttia ja lukioista 37 prosenttia ilmoitti, että opiskeluhoolloryhmässä käsitellään yhteisöllisten asioiden lisäksi myös yksittäisten opiskelijoiden opiskeluhoollon tuen tarvetta ja tuen järjestämistä (TEA-tiedonkeruu). Käytäntö on ristiriidassa lainsäädännössä opiskeluhoolloryhmälle säädettyjen tehtävien ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämistä koskevien säädösten kanssa.

Opiskeluhoolloryhmien kokoonpanoissa on eroja. Monialaisuus eli yhteistyö opetus- ja sosiaalialan sekä terveydenhuollon ammattilaisten välillä toteutuu opiskeluhoollon

toryhmissä hyvin, mutta opiskelijoiden ja huoltajien edustus on edelleen harvinaista. Ryhmät kokoontuvat vaihtelevalla tiheydellä, ja osa niin harvoin, että ryhmälle säädettyjen tehtävien hoitaminen on käytännössä mahdotonta.

Opiskeluhoitoa toteutetaan sosiaali- ja terveystoimen sekä opetustoimen tai koulutuskuntayhtymän yhteistyönä. Opiskeluhoillon monialaisen toiminnan säilyttäminen yhtenä kokonaisuutena on tärkeä tehtävä, jossa myös oppilaitosten opiskeluhoitoryhmillä on oma merkittävä roolinsa.

Tämän kansallisen oppaan tarkoituksena on tukea toisen asteen oppilaitosten opiskeluhoitoryhmiä työskentelemään tavoitteellisesti, kun ne suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat opiskeluhoitoa. Oppaassa selvennetään ryhmän roolia opiskeluhoillon kokonaisuudessa. Tavoitteena on myös varmistaa yhteisöllisen opiskeluhoitotyön toteutuminen valtakunnallisesti tasalaatuisena, toki huomioiden eri alueiden ja oppilaitosten yksilölliset tarpeet.

Opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden lisääminen opiskeluhoilossa ja erityisesti yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä on yksi julkaisun tavoitteista. Opas tarjoaa tukea oppilaitoksen osallisuutta edistävän toimintakulttuurin luomiseen ja vahvistamiseen.

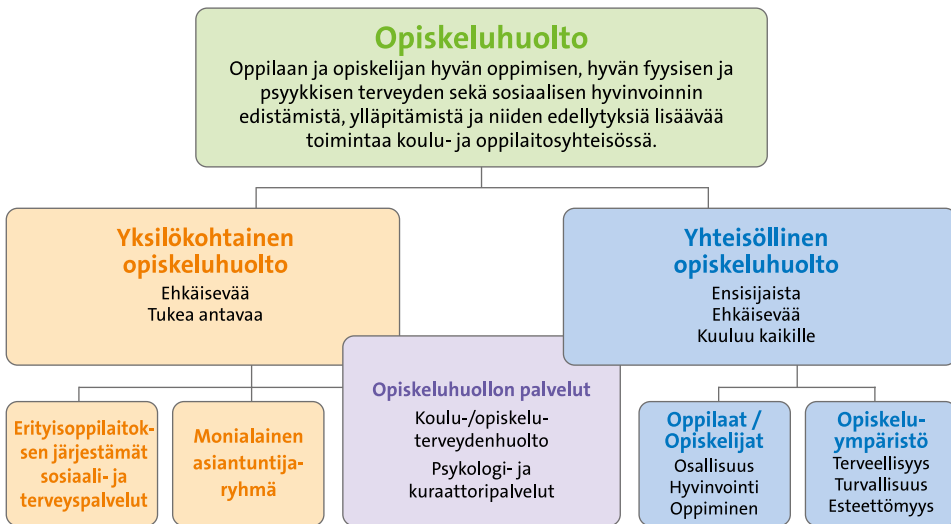
Oppaassa ohjeistetaan opiskeluhoitoryhmän toimintaa yleisellä tasolla. Oppaaseen on kuitenkin sisällytetty joitakin esimerkkejä oppilaitoksissa käytössä olevista hyvistä toimintamalleista paikallisen opiskeluhoitotyön suunnittelun avuksi. Opasta voidaan hyödyntää myös opiskeluhoillon toimijoiden sekä muiden opiskeluhoitoryhmään osallistuvien, kuten huoltajien ja yhteistyökumppaneiden, perehdyttämiseen.

Tekstissä käytettävät termit ovat oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia. Oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmällä tarkoitetaan monialaista ryhmää, joka hoitaa sille lainsäädännössä määrätty tehtävät. Osassa oppilaitoksia ryhmän nimeksi on annettu esimerkiksi hyvinvointiryhmä, yhteisöllinen ryhmä tai sitä kutsutaan lyhenteellä YHR tai HYRY. Erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa, joissa on useita toimipisteitä, on tavallisesti opiskeluhoitoryhmiäkin kahdella eri tasolla: oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmä sekä toimipisteiden opiskeluhoitoryhmät. Näiden keskinäiset työnjaot ja vastuut tulee määritellä paikallisesti. Myös oppaan tekstejä tulee lukea pohtien eri tehtävien ja vastuiden jakoa em. ryhmien välillä.

Oppaan ensimmäisessä luvussa kuvataan oppaan tausta ja tarkoitus. Toisessa luvussa kerrotaan lyhyesti opiskeluhoillon kokonaisuudesta tarkoituksena avata työtä erityisesti opiskeluhoitoa tuntemattomille lukijoille. Kolmas luku kertoo opiskeluhoillon johtamisesta erilaisissa oppilaitoksissa. Neljännessä ja viidennessä luvussa kuvataan opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta opiskeluhoilossa. Varsinainen opiskeluhoitoryhmän työskentelymalli kuvataan oppaan luvussa kuusi. Luvun sisältö on jaettu johtamiseen ja ryhmän kokoonpanoon, kokoontumiseen ja toimintatapoihin, tehtäviin, työn suunnitteluun, tiedottamiseen sekä arviointiin ja kehittämiseen. Luvussa seitsemän opiskeluhoillon kokeneet ammattilaiset kertovat näkemyksiään siitä, miksi yhteisöllistä opiskeluhoitoa tulisi vahvistaa ja antavat esimerkkejä hyväksi koetuista työtavoista. Oppaan lopuksi oppilaitosten yhteistyötahoina toimivat järjestöt kertovat työstään toisen asteen oppilaitosten opiskeluhoilossa.

2 Opiskeluhuollon toiminnallinen kokonaisuus

Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden ja koko opiskeluyhteisön ja -ympäristön hyvinvointia, huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja opiskelijoiden osallisuutta. Samanaikaisesti tavoitteena on turvata yksilökohtainen varhainen tuki sitä tarvitseville.

Kuvio 1. Opiskeluhuollon kokonaisuus (K. Laitinen, 2019).

Yhteisöllinen opiskeluhuolto tukee koko oppilaitosyhteisöä ja on ensisijainen opiskeluhuollon toteuttamismuoto. Yhteisöllinen opiskeluhuolto edistää opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä yhteisön hyvää vuorovaikutusta ja osallisuutta.

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelevien kanssa työskentelevien sekä opiskelu- huoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä.

Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 4 §)

Yhteisöllisessä työssä kehitetään ja edistetään oppilaitosympäristön terveellisyyttä, esteettömyyttä ja turvallisuutta sekä koko yhteisön hyvinvointia. Siihen kuuluvat myös oppilaitoksen toimintakyvystä huolehtiminen ongelma- ja kriisitilanteissa. Yhteisöllinen opiskeluhoito on suunnitelmallista ja tavoitteellista työtä oppilaitoksen arjessa.

Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki oppilaitoksen toimijat, mukaan luetuina opiskelijat ja huoltajat. Työ edellyttää opetushenkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen saumatonta yhteistyötä. Yhteisöllisiä toimia voidaan suunnata kaikille yhteisön jäsenille tai kohdentaa tietyille ryhmille, esimerkiksi tietyssä vaiheessa opintoja oleville.

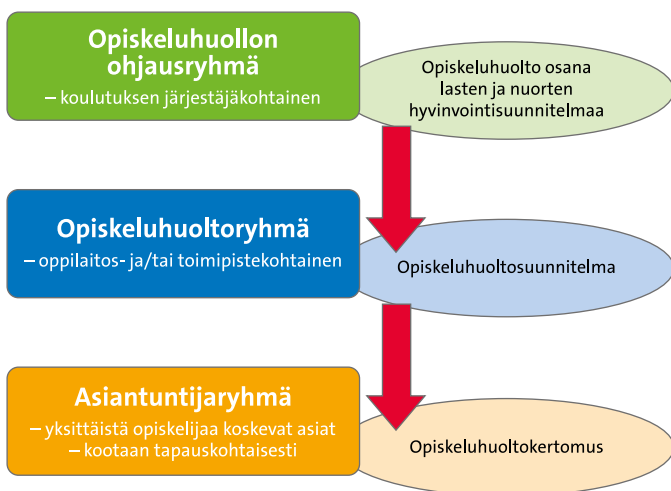
Yksilökohtainen opiskeluhoito sisältää yksittäiselle opiskelijalle annettavat palvelut eli opiskeluterveydenhuollon, opiskeluhoillon kuraattori- ja psykologipalvelut, erityisoppilaitoksissa järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä monialaisessa asiantuntijaryhmässä toteutettavan työn. Yksilötyö on sekä ehkäisevää että korjaavaa. Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan suostumukseen perustuen tapauskohtaisesti tilanteen ja tarpeen mukaan.

Tavoitteena on seurata ja edistää opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia ja opintojen etenemistä sekä kasvua aikuisuuteen ja itsenäiseen elämään. Yksilökohtainen opiskeluhoito tukee myös opiskelijan valmistautumista jatko-opintoihin ja työelämään. Yksilökohtainen opiskeluhoito tukee tarvittaessa myös huoltajia ja ohjaa heitä tarvittaessa muihin palveluihin.

Opiskelijan tuen tarpeen selvittäminen ja opiskeluhoillon tuen järjestäminen edellyttävät usein yhteistyötä opiskeluhoillon toimijoiden kesken. Yksilökohtainen opiskeluhoito on opiskelijalle aina vapaaehtoista, ja ammattilaiset osallistuvat työskentelyyn opiskelijan suostumuksella.

3 Opiskeluhuollon johtaminen koulutuksen järjestäjän tasolla

Laadukas ja lainmukainen opiskeluhuoltotyö varmistetaan johtamisella, joka perustuu ajantasaiseen tietoon opiskelijoiden opintojen etenemisestä, terveydestä ja hyvinvoinnista sekä opiskeluhuollosta ja oppilaitoksesta toimintaympäristönä. Monialainen yhteistyö ja opiskeluhuollon johtaminen kokonaisuutena luovat edellytykset sille, että opiskelijoille tarjottava tuki on oikea-aikaista, yhdenvertaista ja että opiskeluhoito on opiskelijälähtöistä. Hyvää johtamista tarvitaan erityisesti siihen, että kaikki oppilaitoksen toimijat perehtyvät ja sitoutuvat oppilaitoksen ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Kuvio 2. Opiskeluhuollon johtamisen rakenteet ja suunnitelmat.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa monialaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista koulutuksen järjestäjän tasolla. Ohjausryhmä linjaa yhteiset tavoitteet opiskeluhuollon toiminnalle ja tukee niiden saavuttamista ja yhtenäisiä toimintatapoja. Lisäksi ohjausryhmä ohjaa oppilaitoskohtaisten opiskeluhooltoryhmien toimintaa sekä suunnittelee, kehittää ja arvioi kunnan opiskeluhoitoa.

Kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmässä ovat mukana toimialat ja ammattiryhmät, joita opiskeluhoito koskee, ja niiden lisäksi edustajat alueen muiden koulutuksen järjestäjien oppilaitoksista. Mukana on hyvä olla yhteistyötahojen (esim. nuoriso- ja liikuntatoimi, erikoissairaanhoido, lastensuojelu, seurakunnat, poliisi, järjestöt) sekä opiskelijoiden ja huoltajien edustajat.

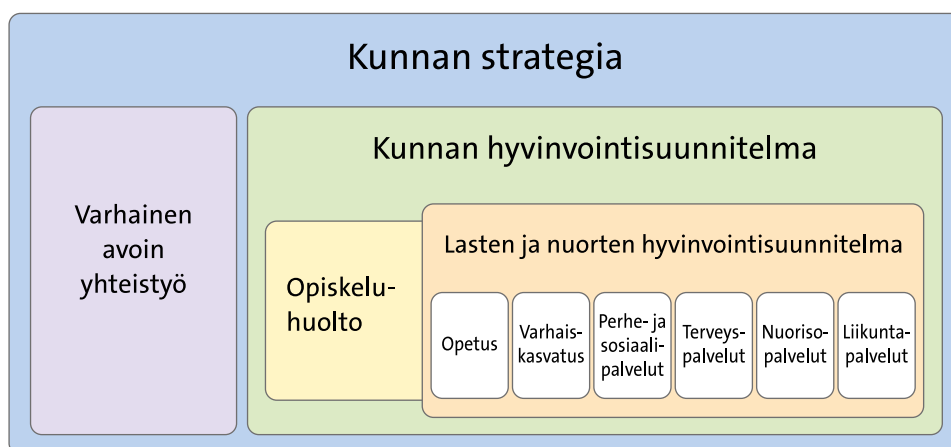
Opiskeluhooltoon liittyviä suunnitelmia laaditaan kunnassa useita:

Lastensuojelulain edellyttämän lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Suunnitelma on yhden tai useamman kunnan yhteinen ja se hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein. Se sisältää opiskeluhoolta koskevan osuuden.

Lukiokoulutuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa kuvataan opiskeluhoollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Tässä paikallisessa asiakirjassa määritellään yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja linjataan periaatteet, joiden mukaan oppilaitokset laativat, toimeenpanevat ja seuraavat omia opiskeluhoolto-suunnitelmiaan.

Oppilaitoksen opiskeluhoollon toimintaa ohjaa oppilaitoskohtainen opiskeluhoollot-suunnitelma. Opetushallitus on antanut opetussuunnitelman perusteissa määräykset lukion opiskeluhoollot-suunnitelman laatimisesta. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeluhoollot-suunnitelma perustuu Opetushallituksen erillismääräykseen, jossa määritellään opiskeluhoollon periaatteet ja tavoitteet. Erityisesti ammatillisessa koulutuksessa suurissa koulutuskuntayhtymissä saattaa oppilaitoksella olla useita toimipisteitä, jolloin on tarpeen laatia myös toimipistekohtaisia opiskeluhoollot-suunnitelmia. Opiskeluhoollot-suunnitelma voi olla myös useamman oppilaitoksen yhteinen.

Yhtenäinen perusrakenne ja suunnitelmien yhteiset osuudet ovat opiskeluhoollotssa johtamisen tuki, jolla turvataan toiminnan yhdenmukaisuus ja tasa-arvoisuus kunnan tai koulutuskuntayhtymän eri oppilaitoksissa ja toimipisteissä.

Kuvio 3. Opiskeluhoollon ja kunnan hyvinvointisuunnitelmien yhdyspinnat osana kuntastrategiaa. (Lähde: Nurmijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014–2016)

Opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnasta vastaa koulutuksen järjestäjä yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Laki edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista arviointia ja keskeisten arviointitulosten julkistamista. Säännölliset valtakunnalliset ja paikalliset tiedonkeruut tuottavat tietoa omavalvonnan tueksi.

Esim.

Ammattiin opiskelevien ja lukiolaisten yhteinen oppimisympäristö – esimerkkinä Kurikan Kampus

Hellevi Lassila

Tammikuussa 2019 käyttöön otettu Kurikan Kampus muodostaa oppimisympäristön Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedun noin 500 ammatillista tutkintoa suorittavalle sekä noin 200 Kurikan lukion opiskelijalle. Sekä ammatillista tutkintoa suorittavat, että lukiolaiset toimivat yhdessä, yhteisissä tiloissa, yhteisissä projekteissa ja kehittävät toimintaa yhdessä. Myös opiskeluhuollon toiminta on tiiviisti yhteistä.

Kurikan Kampuksella on ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteinen hyvinvointikäytävä, jonka varrella ovat opinto-ohjaajien, kuraattorin, terveydenhoitajan sekä psykologin ja lääkärin palvelut. Myös Ohjaamo-toiminta on siirtymässä Kurikan Kampukselle.

Kurikan Kampuksella toimii Kampus-opiskeluhooltoryhmä. Ryhmän tarkoituksena on koko Kampuksen opiskelijahyvinvoinnin kehittäminen. Ryhmään kuuluvat Sedun koulutuspäällikkö ja koulutusvastaava, Lukion rehtori, opinto-ohjaajat (3 kpl), erityisopettajat, Kampuksen terveydenhoitaja, kuraattori sekä opiskelijajäsenet Kurikan lukiosta ja Sedusta. Kampuksen opiskeluhooltoryhmä on organisoinut opiskelijoille yhteistä toimintaa eri teemoista. Kampuksen opiskeluhooltohenkilöstö kokoontuu kerran viikossa ajankohtaisten asioiden äärelle. Palaverissa sovitaan asioiden hoitamisen vastuista.

Työssä hyödynnetään valtakunnallista opiskelijapalautetta, jonka keräämisestä vastaavat koulutuksen järjestäjät ja kehittämisestä Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus. Lisäksi opiskelijoilta kerätään kahdesti vuodessa Kampus-palaute, jossa opiskelijat voivat antaa palautetta nimettömänä sekä opiskelijahyvinvoinnista että opetuksesta. Palautteesta tehdään koonti, ja siinä esille nousseet asiat käsitellään opiskelijoiden kanssa ja niihin mietitään yhdessä ratkaisuja. Huoltajakyselyiden kautta saatu palaute huomioidaan yhteistyön kehittämisessä ja muussa hyvinvointia edistävässä toiminnassa. Huoltajille järjestetään vuosittain mahdollisuuksia tutustua Kampuksen toimintaan ja opiskelijoiden projekteihin kotiväentilaisuuksissa ja avoimissa ovissa.

Kampuksen opiskelijat ja opetushenkilöstö ovat yhdessä markkinoineet Kurikan Kampuksen koulutustarjontaa ja tiedottaneet kampuksen toiminnasta erilaisissa tapahtumissa.

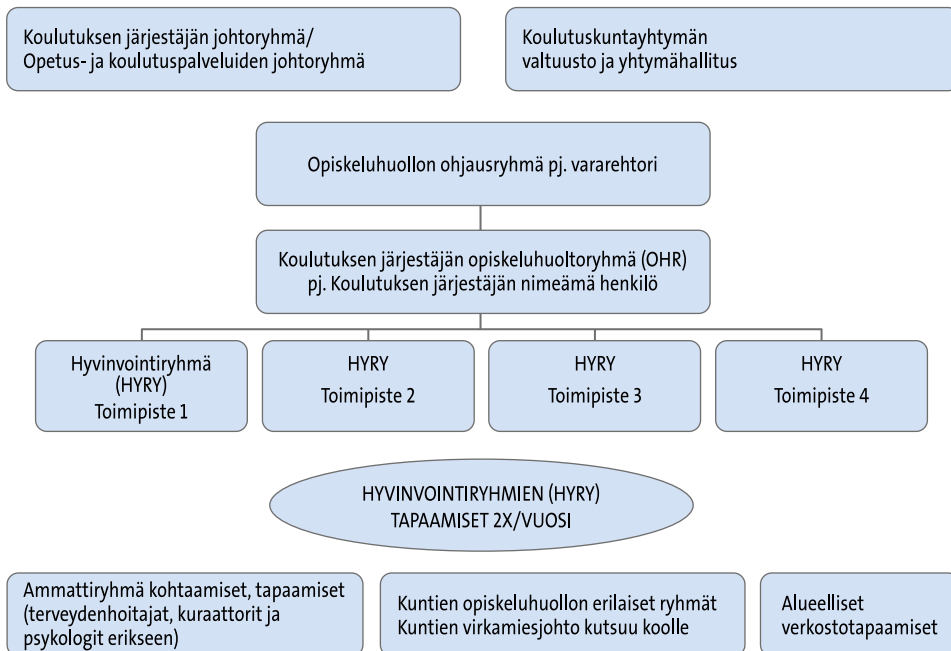
Opiskeluhuollon johtaminen koulutuskuntayhtymässä – esimerkkinä Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Keuda

Erja Kärnä

Opiskeluhuollon ohjausryhmä on monialainen ja eri hallintokunnat ovat siinä edustettuina kattavasti. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuollon ohjausryhmässä toimivat mm. seuraavat tahot:

- Koulutuksen järjestäjän johto (opiskelijapalvelut) esimerkiksi rehtori ja opiskelijapalvelupäällikkö
- Toimialojen johto kuten toimialapäälliköt
- Koulutuskuntayhtymän omistajakuntien sivistys-, sosiaali- ja terveystoimien edustajat
- Alueella toimivan sote-kuntayhtymän edustus esimerkiksi koulu- ja opiskeluterveydenhuollon esimies
- Lisäksi ohjausryhmään voivat kuulua muut alueen ammatillisen koulutuksen järjestäjien edustajat, jotta alueen opiskeluhoolto toteutuu yhdenvertaisena koulutuksen järjestäjästä riippumatta
- Opiskelijoiden ja huoltajien edustus esimerkiksi opiskelijakuntatoiminnan kautta
- Lisäksi ryhmään voi kuulua tai se voi kuulla esimerkiksi lastensuojelun, seurakuntien, poliisin, järjestöjen, nuoriso- ja liikuntatoimen sekä erikoissairaanhoidon edustajia.

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymässä ohjausryhmän toiminnan tavoitteena on kehittää toiminta-alueensa opiskeluhoolta muun muassa varmistamalla opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön riittävä resursointi. Näin useamman kunnan alueella toimivan kuntayhtymän toimipisteissä olevat opiskelijat saavat mahdollisimman yhdenvertaiset opiskeluhoitopalvelut.

Kuvio 4. Opiskeluhoollon organisoituminen Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymässä.

4 Opiskelijoiden osallisuus opiskeluhuollossa

Anni Koivisto, Senni Moilanen ja Essi Miettinen

Toimiva ja onnistunut opiskeluhuolto edellyttää opiskelijoiden aitoa osallisuutta. Osallisuus tarkoittaa jokaisen opiskelijan mahdollisuutta toimia opiskeluyhteisössä ja vaikuttaa sen kehittämiseen. Aito osallisuus edellyttää, että vaikuttamismahdollisuuksista on sovittu yhdessä opiskelijoiden kanssa ja kaikki opiskelijat ovat niistä tietoisia. Kaikkien opiskelijoiden huomiointi vaatii monipuolisia mahdollisuuksia vaikuttamiseen. Tarjolla on oltava virallisia ja muodollisia sekä matalan kynnyksen vapaamuotoisempia osallistumisen tapoja.

Osallisuuden kautta voidaan varmistaa, että opiskeluhuolto tukee opiskelijoita arjessa. On tärkeää, että opiskeluhuollon toimintatavat mukautuvat ilmiöihin ja opiskelijoiden tarpeisiin oikea-aikaisesti. Opiskeluhuollon päätöksenteon täytyy olla läpinäkyvää ja ymmärrettävää kaikille. Oman näkemyksen muuttuminen konkreettiseksi muutokseksi vahvistaa kokemusta osallisuudesta, joka jo itsessään luo hyvinvointia. Osallisuus myös sitouttaa toimimaan hyvinvoivan opiskeluyhteisön eteen.

Opiskelijoiden osallisuus edellyttää, että

- Opiskelijat ovat opiskeluhoitoryhmän pysyviä jäseniä ja mukana suunnittelemassa, toteuttamassa, arvioimassa ja kehittämässä opiskeluhoitoa.
- Opiskeluhoitoryhmä tekee yhteistyötä opiskelijakunnan edustajien kanssa.
- Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus vaikuttaa opiskeluhoollon toimintaan matalalla kynnyksellä.
- Opiskelija ymmärtää, miten ja mihin hän voi vaikuttaa.

Opiskelijoiden osallisuus perustuu lakiin. Koulutuksen järjestäjän on lain mukaan varmistettava, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen järjestäjän toimintaan ja sen kehittämiseen. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluhuollossa kuvataan opiskeluhoitosuunnitelmassa. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien suunnittelussa kannattaa rohkeasti kokeilla erilaisia toimintatapoja. Tärkeintä on koko oppilaitosyhteisön avoin vuoropuhelu.

5 Huoltajien osallisuus opiskeluhuollossa

Tuija Metsö

Huoltajilla ja kodeilla on tärkeä tehtävä toisella asteella opiskelevien nuorten opiskelun ja hyvinvoinnin tukemisessa. Vaikka nuori ottaa entistä enemmän vastuuta itsestään ja omista opinnoistaan, kotiväen tuki ja kannustus ovat edelleen tärkeitä ja kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä tarvitaan. Aktiivisella ja hyvin toimivalla yhteistyöllä tuetaan nuorten opiskelua, kasvua ja hyvinvointia.

Lukiolaki (714/2018, 31§) ja laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017, 124 §) edellyttävät, että nuorten lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Myös oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) painottaa huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Kotien kanssa tehtävä yhteistyö painottuu toisen asteen oppilaitoksissa usein yksilön tasolle: yksittäisen opiskelijan opintojen ja hyvinvoinnin seuraamiseen ja tukemiseen. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) kuitenkin edellyttää, että opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus vahvistuu myös yhteisöllisessä opiskeluhuollossa ja sen kehittämisessä. Sekä lukion opetussuunnitelman perusteet että ammatillisen koulutuksen opiskeluhuoltoa koskeva määräys velvoittavat oppilaitoksia toimimaan siten, että opiskelijat ja huoltajat ovat mukana vahvistamassa oppilaitosyhteisön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta ja niihin liittyvää yhteisöllistä toimintaa.

Miten huoltajat ja kotiväki voisivat olla vahvemmin mukana rakentamassa oppilaitosyhteisön hyvinvointia? Huoltajien osallisuuden vahvistuminen edellyttää oppilaitoksilta toimintakulttuuri kehittämistä: rohkeutta avata oppilaitoksen ovia huoltajille ja kotiväelle ja kutsua heitä aktiivisesti mukaan toimimaan ja kehittämään.

Huoltajat tarvitsevat kannustusta ja rohkaisua

On hyvä viestiä huoltajille, että kodin ja oppilaitoksen yhteistyö on tärkeää myös toisella asteella: huoltajia tarvitaan ja he ovat tervetulleita oppilaitokseen. Oppilaitoksen kannattaa järjestää matalan kynnyksen tilaisuuksia, joissa pääsee tutustumaan oppilaitoksen toimintaan. Esimerkiksi avointen ovien päivät ja illat tai pop up -opiskelupäivät ovat tilaisuuksia, joihin on helppo tulla. Tilaisuuksiin kannattaa luoda välitön ja mukava tunnelma, jossa pääsee tutustumaan opiskeluun, opiskeluhuoltoon, oppilaitoksen henkilökuntaan, opiskelijoihin ja toisiin vanhempiin. Kun tullaan tutuiksi, osallistumisen kynnys madaltuu.

Huoltajat tarvitsevat kannustusta ja rohkaisua osallistumiseen. Huoltajille on tärkeää välittää selkeä viesti, että heitä toivotaan mukaan oppilaitoksen toimintaan. Kutsun ja rohkaisun on todettu vaikuttavan merkittävästi huoltajien päätökseen osallistua. Kotiväelle suunnatusta viestinnästä on hyvä tehdä innostavaa ja kannustavaa.

Yhteisöllistä opiskeluhoitoa on tärkeää tehdä tutuksi huoltajille

Opiskeluhoito – erityisesti yhteisöllinen opiskeluhoito – on huoltajille edelleen vierasta. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja sen toimintatapoja on hyvä avata huoltajille esimerkiksi vanhempainilloissa, Wilmassa, verkkosivuilla tai blogikirjoituksissa. Koteihin kannattaa viestiä, että hyvinvoiva oppilaitosyhteisö rakennetaan yhdessä – ja että myös kotiväellä on siinä tärkeä tehtävä. Huoltajille voi esittää konkreettisia toiveita siitä, miten heitä toivotaan mukaan yhteisölliseen opiskeluhoitoon. Heidän kanssaan voi ideoida, miten oppilaitosyhteisön hyvinvointia voitaisiin vahvistaa ja miten huoltajat/kotiväki voisivat olla siinä mukana. Huoltajilla on monenlaista osaamista, jota yhteisöllisen opiskeluhoitoon ideoinnissa ja toteuttamisessa kannattaa hyödyntää.

Huoltajat mukaan toimimaan

Huoltajat tulee kutsua mukaan oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmään. Jos oppilaitoksessa toimii vanhempainyhdistys tai vastaava, sen edustaja on luonteva opiskeluhoitoryhmän jäsen. Huoltajia voi kutsua opiskeluhoitoryhmään myös avoimella kutsulla. Huoltajien edustaja ryhmässä voi olla pysyvä tai se voi vaihtua esimerkiksi käsiteltävän teeman tai opiskelijaryhmän mukaan. Pelkkä osallisuus opiskeluhoitoryhmässä ei riitä, vaan tavoitteena on saada huoltajia mukaan hyvinvointia vahvistavaan toimintaan.

Jos oppilaitoksessa toimii vanhempainyhdistys tai vastaava, sen toimintaa kannattaa suunnata hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä vahvistavaan suuntaan ja ottaa vanhempainyhdistys aktiivisesti mukaan yhteisölliseen opiskeluhoitoon. Jos oppilaitoksessa ei ole vanhempaintoimintaa, on hyvä miettiä, olisiko sille tarvetta. Erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa vanhempaintoiminta on vähäistä ja vanhempainyhdistys tai vastaava voisi olla foorumi, jolla huoltajia saataisiin mukaan oppilaitoksen toimintaan.

Oppilaitoksen hyvinvointiin liittyvissä tapahtumissa ja tilaisuuksissa kannattaa hyödyntää huoltajien moninaista osaamista. Vanhempainyhdistys on myös opiskelijakunnalle oiva kumppani hyvinvointiin liittyvien tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämisessä.

Avoin tiedottaminen on tärkeää

Kotiväelle on tärkeää viestiä, mitä oppilaitoksen yhteisöllisessä opiskeluhoitoon meneillään. Aktiivinen ja avoin viestintä pitää huoltajat ajan tasalla, lisää kiinnostusta oppilaitoksen hyvinvointityöhön ja vähitellen ehkä myös halua osallistua.

Opiskelijoiden lisäksi myös huoltajilta kannattaa kysyä näkemyksiä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. Kotona saatetaan havaita sellaisia hyvinvointiin liittyviä seikkoja, jotka oppilaitoksissa jäävät huomaamatta.

Huoltajien osallisuus vahvistuu pikkuhiljaa

Huoltajien osallisuuden vahvistuminen yhteisöllisessä opiskeluhollossa edellyttää pitkäjänteistä ja suunnitelmallista toimintaa. Jos heitä ei saada heti mukaan, ei kannata luovuttaa, vaan pitää oppilaitoksen ovia auki kotiväelle, kannustaa ja etsiä uusia toimintatapoja heidän osallistumiseensa.

6 Opiskeluhooltoryhmän toimintamalli

Jokaisessa oppilaitoksessa toimii opiskeluhooltoryhmä, joka on oppilaitoksen hyvinvointityön keskeinen toimija. Opiskeluhooltoryhmä on kokoonpanoltaan aina monialainen eli ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi opiskeluterveydenhuoltoa, psykologija kuraattoripalveluja sekä opiskelijoita ja huoltajia edustavia jäseniä. Monialaisuus tuo ryhmän työskentelyyn erilaisia näkökulmia, tarvittavaa osaamista sekä areenan eri toimijoiden osallisuudelle ja yhteistyölle. Parhaimmillaan monialaisuus tarkoittaa opiskelijälähtöistä työskentelyä siten, että eri ammattiryhmät yhdistävät tietonsa ja taitonsa toistensa ammattitaitoa arvostaen ja täydentäen.

Opiskeluhooltoryhmän työskentely on yhteisöllistä ja tehtävät ennaltaehkäiseviä. Työn kohteena voi olla ryhmä tai koko yhteisö. Opiskeluhooltoryhmässä asioita käsitellään aina yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Ryhmä ei koskaan käsittele yksittäistä opiskelijaa koskevaa asiaa. Laissa ryhmän tehtäväksi on säädetty yhteisöllinen hyvinvointityö, eikä tätä tehtävää ole mahdollista muuttaa edes opiskelijan tai huoltajan suostumuksella. Ryhmä ohjaa oppilaitoksen eri toimijoita toteuttamaan yhteisöllistä työtä opiskeluhuoltosuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaisesti.

Jos oppilaitoksella on useita toimipisteitä, voi opiskeluhooltoryhmä olla myös toimipistekohtainen. Koska oppilaitos toimii omassa ympäristössään, ovat myös sen toimintakulttuuri ja opiskeluhuollolliset erityispiirteet yksilöllisiä. Ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjällä voi olla useita toimipisteitä, joista osa voi sijaita eri kunnissa. Silloin oppilaitoksen opiskeluhooltoryhmän tehtävänä on luoda kokonaiskuva oppilaitoksen hyvinvoinnista ja koordinoita toimipistekohtaisten ryhmien toimintaa. Toimipistekohtaiset opiskeluhooltoryhmät puolestaan joutuvat kukin määrittelemään oman toimintaympäristönsä ja yhteistyökumppaninsa yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön toteuttamisessa.

Opiskeluhooltoryhmän työskentelyä säätelevät ja ohjaavat:

- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013
- Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädäntö – soveltamisohje, Kuntainfo 13a/2015, STM
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015, luku 4.4., OPH
- Opetushallituksen määräys 285-2018. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet ja tavoitteet sekä opiskeluhuoltosuunnitelman laatiminen ammatillisessa koulutuksessa
- Terveystieteiden lain 1326/2010
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011)
- Monialainen opiskeluhuolto ja sen johtaminen, Perälä ym., THL opas 36/2015

6.1 Opiskeluhooltoryhmän johtaminen ja kokoonpano

Opiskeluhooltotyö on yhteinen tehtävä ja edellyttää suunnitelmallista ja tavoitteellista johtamista sekä kaikkien oppilaitoksessa toimivien ammattilaisten perehtymistä ja sitoutumista työhön. Opiskeluhoollon toimijat edustavat eri ammattiryhmiä ja joskus myös sijoittuvat eri hallintokuntiin. Opiskeluhoollon johtaminen on vaativa tehtävä, joka edellyttää erilaisten toimintatapojen, osaamistaustojen ja työkuultuurien ymmärtämistä ja yhteensovittamista. Hyvä johtaminen vahvistaa oppilaitosta sosiaalisena yhteisönä, jonka jokaista jäsentä arvostetaan ja jossa yhteisöllisyyttä vaalitaan.

6.1.1 Opiskeluhooltoryhmän johtaminen

Oppilaitoksen johtaminen on väline, jonka avulla opetussuunnitelmaan kirjatut opetuksen, kasvatuksen ja opiskeluhoollon tavoitteet tulevat todeksi oppilaitoksen arjessa. Rehtori tai koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö vastaa opiskeluhoollon toteuttamisen lainmukaisuudesta. Samalla hän huolehtii koulutuksen järjestäjän asettamien tavoitteiden ja määräyksien noudattamisesta sekä vastaa oppilaitoksen hyvinvoinnista, terveellisyydestä ja turvallisuudesta.

Oppilaitoskohtaista opiskeluhooltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 14 §)

Tavallisesti rehtori tai koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö johtaa oppilaitoksen opiskeluhooltoryhmää. Toimipisteen opiskeluhooltoryhmää johtaa yleensä toimipisteen toiminnasta vastuussa oleva, tehtävään nimetty henkilö. Jatkossa vastuuhenkilöstä käytetään nimeä opiskeluhooltoryhmän johtaja. Vaikka koulutuksen järjestäjä päättää itse edustajastaan opiskeluhooltoryhmässä, on tärkeää, että ryhmän johtoon nimetyllä on tehtävän hoitamisen edellyttämät toimivaltuudet ja riittävä kokonaiskuva oppilaitoksen toiminnasta.

Vaikka opiskeluhoollon toteutumisesta vastaa koko oppilaitosyhteisö yhdessä, päättää opiskeluhooltoryhmän johtaja yhteisöllisen työn edellyttämästä työn- ja vastuunjaosta niin opiskeluhooltoryhmässä kuin oppilaitoksen muun toiminnan kokonaisuudessa. Hyvinvointia ylläpitävän toimintakulttuurin luominen edellyttää aitoa osallisuutta ja sitoutuneisuutta yhdessä sovittuun toimintaan ja työskentelytapaan. Opiskeluhooltoryhmän johtaja varmistaa henkilöstön, opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden ryhmän toiminnassa ja huolehtii siitä, että opiskeluhoollon yhteistyötahot osallistuvat ryhmän työskentelyyn tarpeen mukaisesti. Hän huolehtii myös opiskeluhooltoryhmän tavoitteellisesta työskentelystä kuten siitä, että ryhmä kokoontuu riittävän usein ja että eri toimijoiden tehtävänkuvat ovat selkeät ja ne tunnetaan.

6.1.2 Opiskeluhooltoryhmän kokoonpano

Jokainen opiskeluhooltoryhmän jäsen tuo asiantuntemuksensa ryhmään ja koko yhteisöön. Opiskeluhooltoryhmässä tarvitaan kaikkien osaamista sekä yhteisöllisessä työssä että ryhmän sisäisessä työskentelyssä.

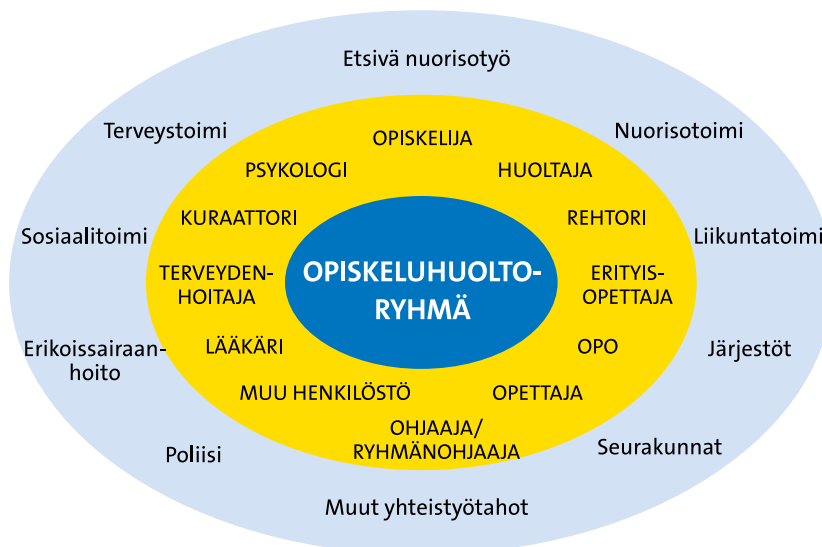

Muilta osin koulutuksen järjestäjä päättää yhteistyössä opiskeluhoollon palveluja tuottavien tahojen kanssa tarkemmin opiskeluhooltoryhmien kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista.

Opiskeluhooltoryhmät voivat tarvittaessa kuulla asiantuntijoita.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 14 §)

Opiskeluhooltoryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista päätetään paikallisesti. Opiskeluhooltoryhmän johtaja johtaa ryhmää, ja muilta osin ryhmän kokoonpano perustuu opetuksen järjestäjän ja opiskeluhooltopalveluista vastaavien tahojen yhteiseen päätökseen. Opiskeluhooltoryhmän tavanomainen kokoonpano sekä eri toimijoiden roolit ja asiantuntijuus ryhmässä on kuvattu taulukossa 1. Ryhmän pysyvä kokoonpano mahdollistaa pitkäjänteisen työskentelyn, useammalle luvuudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen sekä keskinäisen luottamuksen syntyminen. Käsiteltävien aiheiden mukaisesti työhön voidaan pyytää mukaan oppilaitoksen ulkopuolisia yhteistyökumppaneita tai kuulla tarvittavia asiantuntijoita.

Kuvio 5. Esimerkki opiskeluhooltoryhmän kokoonpanosta (K. Laitinen, 2014).

Taulukko 1. Opiskeluhooltoryhmän jäsenet ja heidän roolinsa ryhmässä

Rehtori tai koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö	Rehtori tai muu koulutuksen järjestäjän nimeämä oppilaitoksen työntekijä johtaa opiskeluhooltoryhmää ja toimii sen puheenjohtajana. Johtajan tehtäviä on kuvattu tarkemmin edellä.
Opettaja	Opiskeluhooltotyö, muun muassa opiskeluhooltoryhmän työskentelyyn osallistuminen, on opettajan perustyötä. Hän vastaa ryhmänsä hyvinvoinnista, turvallisuudesta ja ilmapiiristä osana opetustyötä. Opettaja on avaintoimija opiskelijan tai ryhmän tuen tarpeen varhaisessa tunnistamisessa ja tuen tarjoamisessa.
Kuraattori	Kuraattori on sosiaalialan sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen osaaja. Kuraattori edistää yhteisön hyvinvointia vahvistamalla opiskelijoiden sosiaalisia ja elämänhallinnan taitoja, yhteisöön kiinnittymisen edellytyksiä sekä kotien kanssa tehtävää yhteistyötä.
Psykologi	Psykologi on psyykkisen hyvinvoinnin sekä oppimisen psykologian asiantuntija. Oppilaitosarjessa ja hyvinvointityön suunnittelussa tarvitaan psykologin osaamista nuorten psykologisesta kehityksestä, tunne-elämästä, mielenterveyttä suojaavista tekijöistä ja vuorovaikutussuhteista.
Terveydenhoitaja	Terveydenhoitaja on terveyden edistämisen ja nuorten kasvun ja kehityksen asiantuntija. Terveydenhoitaja kohtaa lähes jokaisen opiskelijan terveystarkastuksessa tai muilla terveyden- ja sairaanhoidon käynneillä. Terveydenhoitajalla on kokonaisnäkemys opiskeluryhmien ja -yhteisön hyvinvoinnista ja ajankohtaisista yhteisön hyvinvointia uhkaavista ilmiöistä.
Lääkäri	Opiskeluterveydenhuollon lääkäri on nuorten fyysisen ja psyykkisen kasvun ja kehityksen sekä niihin liittyvien pulmien lääketieteellinen asiantuntija. Hän tapaa terveystarkastuksissa kaikki toisen asteen opiskelijat toisena opiskeluvuonna. Työhön sisältyy myös sairauksien hoito. Lääkäri tarkastelee oppilaitosyhteisön ja -ympäristön ilmiöitä fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä turvallisuuden näkökulmista.
Opiskelijat	Opiskelijat ovat opiskeluhooltoryhmän itseoikeutettuja jäseniä. Heillä on ryhmän työskentelyn kannalta arvokasta kokemustietoa, jota muilla ei ole. Opiskelijoiden edustajat voivat olla ryhmässä pysyviä jäseniä (esim. opiskelijakunnan nimeämänä) tai he voivat osallistua yksittäiseen kokoukseen silloin, kun käsitellään heidän oman ryhmänsä tilannetta.
Huoltajat	Huoltajien osallisuus opiskeluhooltoryhmässä on yhteisön hyvinvoinnin vahvistamista. He seuraavat nuorensa opiskelua kodin näkökulmasta ja myös havaitsevat esimerkiksi nuorten elinympäristössä asioita, joita oppilaitoksessa ei välttämättä huomata. Huoltajien osallisuus ryhmässä voi olla edustuksellista tai se voi liittyä oman lapsen ryhmän yleiseen käsittelyyn.
Yhteistyökumppanit	Oppilaitoksen ulkopuolisilla yhteistyökumppaneilla on arvokkaita näkemyksiä ja erilaista tietoa alueen nuorten hyvinvoinnista. Osallistuminen yhteisölliseen opiskeluhooltoon ja opiskeluhooltoryhmän kokoukseen tekee samalla oppilaitoksen toimintaa heille tutuksi. Vastaavasti eri toimijat saavat mahdollisuuden tutustua toisiinsa ja kertoa omasta työstään, organisaatiostaan ja toimintakulttuuristaan.

6.2 Opiskeluhooltoryhmän kokoontuminen ja toimintatavat

Opiskeluhooltoryhmälle on säädetty useita tehtäviä, minkä vuoksi on tärkeää, että ryhmä kokoontuu riittävän usein. Toimivissa oppilaitosyhteisöissä opiskeluhooltoryhmä kokoontuu vähintään kuukausittain. Myös asetetut tavoitteet sekä oppilaitoksen koko vaikuttavat kokoontumistiheyteen.

Oppilaitoskohtaisessa opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan opiskeluhooltoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen oppilaitoskohtaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt.

(Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 886/2017)

Opiskeluhooltoryhmän sisäisten toimintatapojen kehittämiseksi ja arvioinnille tulee varata aikaa. Ryhmän yhteiset suunnittelu- ja kehittämispäivät sekä yhteiseen koulutukseen osallistuminen tukevat ryhmän vuorovaikutusta ja luottamuksen rakentamista sekä tehtävien sujuvaa hoitamista.

Kokouskäytännöt sovitaan monialaista työtä tukeviksi. Opiskeluhooltoryhmän kokousajat, suunnittelupäivien ajankohdat ja mahdolliset muut yhteiset tapahtumat päätetään luku- tai kalenterivuoden alussa koko kaudelle. Kokousajoista tiedotetaan myös oppilaitoksen henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille. Suositeltavaa on, että ryhmällä on säännölliset kokousajat. Paikallisesti sovitun toimintakauden alussa sovitaan ryhmän sisäisestä työnjaosta, muun muassa ryhmän sihteerin tehtävästä.

Jokaisella oppilaitoksen opiskelijalla ja huoltajalla, henkilöstöön kuuluvalla ja opiskeluhooltopalvelujen työntekijällä tulee olla mahdollisuus tuoda haluamiaan asioita opiskeluhooltoryhmän käsittelyyn. Ryhmä sopii tähän tarkoitettuihin menettelytapoihin ja tiedottaa niistä.

Opiskeluhooltoryhmän kokouksiin laaditaan asialista, jonka sihteeri lähettää etukäteen ryhmän jäsenille. Ryhmässä käsitellyt asiat dokumentoidaan ennalta sovitulla tavalla. Valmis sähköinen muistiopohja jäsentää asioita ja on osoittautunut toimivaksi tavaksi monessa oppilaitoksessa. Dokumentointi myös vahvistaa opiskelijoiden ja opiskeluhoollon toimijoiden oikeusturvaa, esimerkiksi tilanteissa, joissa asioihin joudutaan palaamaan pitkän ajan kuluttua. Opiskeluhooltoryhmän kokousmuistioita voidaan säilyttää varsin vapaasti, koska kokouksissa ei käsitellä yksittäistä opiskelijaa koskevia tai muita salassa pidettäviä tietoja. Helposti saatavilla olevat muistiot toimivat ryhmän työskentelystä tiedottamisen välineenä. Tiedonkulun varmistamiseksi opiskeluhooltoryhmässä käsiteltyjä asioita esitellään henkilöstön, opiskelijakunnan hallituksen ja vanhempainyhdistyksen kokouksissa.

Kaksi esimerkkiä opiskeluhooltoryhmän asialistasta:

Esim.

Aika: 10.10.2018 klo 14–16
Paikka: Oppilaitos
Osallistajat: opiskelija x psykologi x
huoltaja x opettaja x
kuraattori x ohjaaja x
toimialapäällikkö x rehtori/oppilaitoksen johtaja x
terveydenhoitaja x

Asiat

1. Kokouksen avaus
2. Läsnäolijoiden toteaminen
3. Opiskeluhooltosuunnitelman korjaukset ja hyväksyminen/
Hyvinvointiryhmien toimintasuunnitelmapohja/
Kouluterveyskyselyn ja TEA-viisarin tulosten hyödyntäminen/
Kouluterveyskyselyn tulosten esittelytilaisuus opiskelijoille/
Opiskeluhoollon kehittämistarpeet ja seuraavan vuoden teemojen valinta/
Yhteistyö opiskelijakunnan kanssa/
Hyvinvointiviikon suunnittelu: aikataulu, vastuut, tiedottaminen
4. Kymppiluokan asioita yleisesti
5. Muut asiat
6. Seuraava kokous
7. Kokouksen päättäminen

Esim.

Aika: 11.11.2018 klo 13–15
Paikka: Oppilaitos
Osallistajat: opiskelija x psykologi x
huoltaja x opettaja x
kuraattori x ohjaaja x
toimialapäällikkö x rehtori/oppilaitoksen johtaja x
terveydenhoitaja x

Asiat

1. Kokouksen avaus
2. Läsnäolijoiden toteaminen
3. Opiskeluhooltoryhmän lukuvuosisuunnitelman päivittäminen
4. Vanhempainiltojen suunnitteleminen
5. Kiusaamiskysely: toteutus, aikataulu, vastuut, tiedottaminen, tulosten käsittely/
Työrauhakysely: toteutus, aikataulu, vastuut, tiedottaminen, tulosten käsittely/
Opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin arviointi/
Yhteistyö opiskeluhooltoryhmän ja muiden toimijoiden välillä/
Uusien opettajien perehdyttäminen opiskeluhooltoon/
Opiskelijoiden ja opettajien osallisuuden kehittäminen
6. Muut asiat
7. Seuraava kokous
8. Kokouksen päättäminen

6.3 Opiskeluhoitotryhjän tehtävät

Oppilaitoksen opiskeluhoitotryhmä suunnittelee, toteuttaa ja arvioi opiskeluhoitoa ohjausryhmän linjausten mukaisesti. Suunnittelu tarkoittaa opiskeluhoiton kokonaisuuden koordinoimista oppilaitoksessa ja siten myös yksilökohtaisen opiskeluhoiton menettelytavoista ja yhteistyökäytännöistä sopimista. Yhteisöllisen opiskeluhoiton suunnittelu ja toteuttaminen on kuitenkin ryhmän tärkein tehtävä. Tämä tarkoittaa tehtäviä, joihin sisältyvät oppilaitosympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin varmistaminen sekä hyvinvointia ja oppimista tukevan toiminnan kehittäminen ja toteuttaminen.

Opiskeluhoitotryhmä vastaa opiskeluhoiton suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista oppilaitoksessa.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 14 §)

Esimerkkejä opiskeluhoitotryhmän työskentelytavoista

- Opiskeluhoitotryhmä voi järjestää suunnittelu- ja arviointipäiviä tavantomaista laajemmalla kokoonpanolla.
- Opiskeluhoitotryhmä voi jalkautua keskustelemaan opiskelijoiden kanssa. Opiskeluhoitotryhmän jäsenille voidaan esimerkiksi nimetä omat ”kummi-ryhmät”.
- Opiskeluhoitotryhmä voi järjestää opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyökumppaneille ”avoimia opiskeluhoito- tai hyvinvointipäiviä” tai opiskeluhoitotryhmän tai rehtorin ”kyselytunteja”, jolloin huoltajat ja muut yhteistyötahot voivat tulla keskustelemaan ajankohtaisista ilmiöistä ja yhteisistä asioista.

6.3.1 Opiskeluhoiton kokonaisuuden koordinoimista

Opiskeluhoito muodostaa oppilaitoksessa laajan kokonaisuuden, joka vaatii suunnittelua ja eri toimintojen yhteensovittamista. Opiskeluhoiton toteuttamiseen osallistuvat kaikki oppilaitoksessa työskentelevät ja opiskeluhoitopalveluista vastaavat toimijat.

Koordinointiin liittyviä tehtäviä voidaan osin jakaa oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmän ja toimipisteiden opiskeluhoitoryhmien kesken. Tehtäviä ovat esimerkiksi:

- Opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden varmistaminen kaikessa toiminnassa
- Oppilaitoksen opettajien ja muiden toimijoiden osallisuuden varmistaminen
- Opiskeluhoollon suunnitteluun ja arviointiin tarvittavan tietopohjan kokoaminen
- Tiedonkeruiden koordinointi sekä tulosten käsittelystä ja hyödyntämisestä huolehtiminen
- Toimipisteen hyvinvoinnin ja opiskeluhoollon tilannetta ja tarpeita kuvaavien tietojen toimittaminen oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmälle
- Oppilaitoksen hyvinvoinnin ja opiskeluhoollon tilannetta ja tarpeita kuvaavien tietojen toimittaminen opiskeluhoollon ohjausryhmälle
- Toimipistekohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman laatiminen ja päivittäminen
- Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman laatiminen ja päivittäminen
- Opiskeluhoollon vuosittaisen aikataulujen suunnittelu luku- tai kalenterivuositain paikallisen käytännön mukaisesti
- Opiskeluhoollosta ja opiskeluhoitoryhmän toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- Uuden henkilöstön perehdyttäminen opiskeluhooltoon
- Opiskeluhoollotyön arviointi ja kehittäminen
- Opiskeluhoitoryhmän oman työskentelyn koordinointi, suunnittelu, arviointi ja kehittäminen
- Verkostoyhteistyön suunnittelu
- Nivelvaiheen yhteistyö ja siitä sopiminen.

6.3.2 Yhteisöllinen opiskeluhoollotyö

Yhteisöllinen opiskeluhoollotyö on suunnitelmallista ja perustuu tietoon opiskelijoiden, henkilöstön, oppilaitosympäristön ja -yhteisön sekä asuntoloiden tilanteesta. Lisäksi tarvitaan uskallusta kokeilla uusia yhteisöllisen toiminnan muotoja yhdessä opiskelijoiden ja myös huoltajien kanssa. Edellytys toimivalle yhteisölliselle työlle on opiskelijoiden äänen kuuleminen.

Yksilölliset opintopolut vaikuttavat ryhmäytämisen käytänteisiin. On syytä miettiä, miten ryhmäytymisestä huolehditaan koko opintopolun ajan, kun omaa ryhmää entisen kaltaisena ei välttämättä ole olemassa.

Opiskeluhoitoryhmän tehtävinä yhteisöllisessä opiskeluhuollossa ovat esimerkiksi:

- Yhteisöllisen työn tavoitteiden asettaminen
 - Ehkäisevän työn (ml. turvallisuus) toimintatavoista sopiminen
 - Kirjallisten suunnitelmien valmistelu ja päivittäminen
- Osallisuutta tukevien rakenteiden ja toimintatapojen luominen
 - Opiskelijoiden, huoltajien ja opettajien osallisuuden edistäminen
 - Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen oppilaitoksen toimintaan ja ympäristöön liittyvissä asioissa
 - Oppilaitosyhteisössä esiin nousevien ilmiöiden käsittely osana opetusta
 - Opiskelijatoiminnan (opiskelijakunta ja tutorit) edistäminen ja seuranta
- Vuorovaikutuksen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen
 - Myönteisen ryhmädynamiikan tukeminen
 - Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
 - Työrauhan tukeminen
 - Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisy ja niihin puuttumisen toimintatavat
 - Välittävän ilmapiirin luominen
 - Arvokeskustelu oppilaitoksen arjessa
- Terveiden (ml. mielenterveys) edistämisen käytännöt
 - Hyvien terveystottumusten edistäminen (ravitseminen, liikunta, lepo, päihteettömyys)
 - Mielenterveystaitojen vahvistaminen
 - Vahvuuksien tunnistaminen ja voimavarojen tukeminen
 - Huolen varhaisen tunnistamisen ja puheeksi oton taitojen vahvistaminen
- Oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja tarkastaminen
 - Esteettömyydestä huolehtiminen
 - Tarkastusten koordinaatio ja muut tehtävät
 - Yhteisön toimintakyvystä huolehtiminen ongelma- ja kriisitilanteissa
- Hyvinvointitilanteen yleinen seuranta ja arviointi
 - Oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin arviointi ja tarvittavien tukitoimien ja interventioiden suunnittelu ja toteutus
 - Opiskeluhoitoryhmien toiminnasta tiedottaminen oppilaitosyhteisössä

Oppilaitoksissa seurataan ajankohtaisia ilmiöitä kuuntelemalla opiskelijoita ja havainnoimalla opiskeluympäristöä ja -yhteisöä. Joskus yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän käyttäytyminen tai oireilu voi vaikuttaa muihin opiskelijoihin tai koko

opiskeluyhteisöön. Yksittäiselle opiskelijalle järjestetään tarvittava yksilökohtainen opiskeluhoito ja opiskeluhoitoryhmässä arvioidaan yhteisön mahdollisesti tarvitsemaa tukea. Ennakoimattomissa tilanteissa opiskeluhoitoryhmällä voi olla tarve kokoontua sovittujen kokousaikojen lisäksi.

Oppilaitosyhteisön hyvinvointia tai turvallisuutta voivat vaarantaa myös oppilaitoksessa työskentelevien tai oppilaitoksen ulkopuolisten henkilöiden toiminta tai käyttäytyminen. Näihin tilanteisiin varaudutaan etukäteen sopimalla yhteisesti esimerkiksi oppilaitoksen kriisisuunnitelman mukaisista toimintatavoista tai henkilöstöön kuuluvan ohjauksesta työterveyshuoltoon.

Esim.

Esimerkkejä yhteisöllisten tehtävien toteuttamisesta

- Ryhmäyttämispäivien ideointi ja toteutus yhdessä opiskelijoiden kanssa
- Terveyttä edistäviin elintapoihin liittyvät teemapäivät ja tapahtumat
- Hyvinvointinäkökulmien pohdinta esimerkiksi oppilaitoksen ruokailujärjestelyissä, oppituntien jaksottamisessa, koeviikkojen aikatauluttamisessa ja suunnittelussa
- Vertaistoiminta (opiskelijakunta, tutorit, alumnitoiminta, vertaissovittelu Verso)
- Ryhmätoiminta:
 - Työelämässä oppimisen tsemppi-ryhmä, jota vetävät kuraattori ja psykologi. Ryhmällä tuetaan opiskelijoita siirtymisessä ensimmäisille työelämässä oppimisen jaksoille.
 - Elämän taidot verkkokurssi toteutetaan verkkokeskusteluina iltaisin. Kurssi sisältää alustukset eri teemoista, joihin opiskelijat tutustuvat etukäteen sekä teemoihin liittyvät chatit ilta-aikaan. Kurssi mahdollistaa myös työelämäjakson aikaisen vertaistuen.

6.3.3 Yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon liittyvät tehtävät

Oppilaitoksen tai sen toimipisteen opiskeluhoitoryhmällä on yksilökohtaisen opiskeluhoitoon yleiseen koordinointiin liittyviä tehtäviä, vaikka ryhmässä ei käsitelläkään yksittäisen opiskelijan opiskeluhoitoon tai opiskelun tukeen liittyviä asioita.

Yksittäisen opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoitoon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 14 §)

Opiskeluhoitoryhmän yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon liittyviä tehtäviä ovat esimerkiksi

- Monialaisen asiantuntijaryhmän työskentelyn ohjeistaminen ja siitä tiedottaminen oppilaitoksen henkilöstölle
- Kirjalliset toimintamallit
- Suostumuslomakkeet
- Kirjaaminen
- Perehdytykset

- Opiskeluhoollon palvelujen yhteistyökäytänteistä sopiminen ja niistä tiedottaminen oppilaitoksessa
- Konsultaatiokäytäntöjen ohjeistaminen ja tiedottaminen
- Opiskelijoiden palveluihin ohjaamisen käytänteet
- Käytänteet, miten merkitään palvelujen käytöstä aiheutuva poissaolo siten, etteivät huoltajat tarpeettomasti saa tietoa opiskelijan asioinnista (esim. oppilaitoksen muu toiminta)

- Opiskeluhoollon palvelujen saatavuuden ja opiskelijalähtöisyyden seuraaminen ja varmistaminen
- Palvelujen tarpeen arviointi ja seuraaminen sekä resurssitarpeista viestittäminen koulutuksen järjestäjälle
- Määräaikojen seuraaminen

- Palvelujen käytön mahdollistaminen, esimerkiksi asiointi oppituntien aikana
- Vastaanottotilojen kunto ja soveltuvuus
- Palvelujen matalan kynnyksen varmistaminen, kuten avoimien vastaanottojen parhaiten sopivien ajankohtien etsiminen ja jalkautuvat työkäytänteet
- Palvelujen imagon uudistaminen (opiskelijat toivovat anonyymiä ja sähköistä palvelua)
- Palvelujen työntekijöiden tuttuuden lisääminen
- Palvelujen kehittämistarpeiden tunnistaminen ja niihin reagoiminen, esimerkiksi opiskeluhoollon palveluihin liittyvien kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntäminen
- Palvelujen kehittäminen ammatillisen koulutuksen työvaltaiseen oppimiseen soveltuviksi.

- Alueellisista yhteistyökäytänteistä sopiminen ja/tai käytännöistä ja hoitoketjuista tiedottaminen opiskeluhooltoon osallistuville.
- Palvelutarpeen arviointi
- Muihin palveluihin ohjaamisen käytänteet
- Muiden palvelujen jalkautuminen oppilaitokseen, esimerkiksi Pop up -nuorisosema ja nuorisotyö

- Yksilökohtaiseen työhön liittyvien koulutustarpeiden tunnistaminen ja koulutuksen järjestäminen, kuten Huolen tunnistaminen ja puheeksiotto.

6.3.4 Koordinaatio oppilaitoksen muun hyvinvointityön kanssa

Opiskeluhoitoryhmän on toiminnassaan huomioitava oppilaitoksessa tehtävä muu hyvinvointityö, jolla edistetään yhteisöllistä hyvinvointia ja tuotetaan tietoa oppilaitoksen hyvinvoinnista. Esimerkiksi oppilaitoksen johtoryhmä, eri tiimit, työ- ja kehittämisryhmät, opiskelijakunnan hallitus ja huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ovat kiinteä osa oppilaitoksen hyvinvointityötä.

Kuvio 6. Oppilaitoksen sisäinen opiskeluhoillon yhteistyöverkosto.

Opiskeluhoitoryhmän tärkeä tehtävä on koordinoida yhteen eri toimijoiden tekemää hyvinvointityötä ja sovittaa kokonaisuus oppilaitoksen tarpeiden mukaiseksi. Eri toimijoiden tehtävistä, vastuualueista ja yhteistyöstä sopiminen on tärkeää myös päällekkäisen työn välttämiseksi ja sen varmistamiseksi, että kaikki tarvittavat yhteisöllisen työn osa-alueet tulevat huomioiduiksi. Oppilaitoksen koko ja erityispiirteet vaikuttavat siihen, minkälaista johtamista ja hyvinvointia tukevia rakenteita oppilaitoksessa tarvitaan.

6.3.5 Yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden kanssa

Opiskeluhoitoryhmä koordinoi yhteistyön käytännön toteutusta oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Luku- tai kalenterivuoden opiskeluhoitoa suunniteltaessa pohditaan sopivia yhteistyökumppaneita ja heidän kanssaan tehtävää yhteistyötä. Yhteistyökumppanit tarjoavat joskus itse työhön sopivia toimintamalleja. Opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on varmistaa, että opiskeluhoillon toiminta muodostaa yhtenäisen ja oppilaitoksen tarpeita vastaavan kokonaisuuden. Yhteisöllisessä työssä tärkeitä kumppaneita ovat muun muassa kunnan liikuntatoimi, nuorisotoimi, seurakunnat, kolmannen sektorin toimijat ja korkeakoulut.

Kuvio 7. Oppilaitoksen ulkopuolinen opiskeluhoillon yhteistyöverkosto.

Opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on varmistaa, että kaikki opiskeluhoilossa toimivat ammattilaiset tuntevat yhteistyökumppanit ja tietävät, miten toimia esimerkiksi lastensuojeluilmoitusta tehtäessä tai otettaessa yhteyttä poliisiin. Lisäksi yksilökohtaisen opiskeluhoillon yhteistyöstä sovitaan eri hoitotahojen kanssa. Nivelvaiheisiin sovitut toimintatavat varmistavat opiskelijan tuen saumattoman jatkumisen siirtymässä perusopetuksesta toisen asteen opintoihin ja edelleen työelämään tai jatko-opintoihin.

Opiskeluhooltoryhmä kehittää aktiivisesti yhteistyökäytäntöjä oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa. Yhteistyöllä varmistetaan, että esimerkiksi oppilaitoksen ulkopuolisissa sosiaali- ja terveystaluuissa osataan hyödyntää opiskeluhoollissa jo tehty monialainen työ opiskelijan asioiden selvittelyssä sekä tukemisessa. Myös erityistä tukea ja osaamista tarjoavien yhdistysten ja järjestöjen kanssa voidaan sopia yhteistyöstä tarpeen mukaan. Kolmannen sektorin kanssa voidaan yhdessä tukea esimerkiksi toimintarajoitteisten ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden hyvinvointia. Toimivaksi yhteistyöksi on todettu järjestöjen ja poliisin kanssa tehtävä päihteettömyyteen kannustava yhteisöllinen opiskeluhooltotyö.

6.4 Opiskeluhooltotyön suunnittelu

Hyvinvoinnin edistäminen on pitkäjänteistä työtä, jossa suunnitellaan monia samanaikaisesti eteneviä prosesseja. Osa opiskeluhoollon tehtävistä ajoittuu tiettyyn kohtaan lukuvuoden kierrossa ja toistuu säännöllisesti, osa tehtävistä on ennakoimattomia ja vaatii nopeaa reagoitua.

Seurantatieto opiskelijoiden ja yhteisön hyvinvoinnista on opiskeluhoollon suunnittelun, kehittämisen ja arvioinnin kivijalka. Suunnitelmallisella ja määrääjain toistuvalla tiedonkeruulla yhteisölliselle työlle muodostetaan tarkoituksenmukaisia tavoitteita. Tieto hyvinvoinnista ja siinä tapahtuvista muutoksista on myös keino hahmottaa kuvaa oppilaitoksen onnistumisista tai tarpeista yhteisöllisen työn toteuttamisessa. Tietoon perustuva kehittäminen mahdollistaa opiskeluhoollotyön kohdistamisen kunkin oppilaitoksen omiin, yksilöllisiin tarpeisiin. Tiedon pohjalta oppilaitoksen opiskeluhoollolle määritellään painopistealueita kullekin lukuvuodelle tai pidemmälle aikavälille. Myös kunnan opiskeluhoollon ohjausryhmä voi päättää kaikille oppilaitoksille yhteisistä opiskeluhoollotyön kehittämislinjauksista.

6.4.1 Tietopohjan kokoaminen

Opiskeluhoollissa seurataan oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, osallisuutta, toimintaympäristöä sekä palvelujen saatavuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa. Tietoa saadaan kansallisista, paikallisista ja oppilaitoskohtaisista tiedonkeruista, erilaisista asiakaspalautteista sekä opiskeluhoollopalvelujen asiakastietojärjestelmistä. Lisäksi opiskelijoilta, huoltajilta, oppilaitoksen henkilöstöltä ja työpaikkaohjaajilta saatava tieto on arvokasta.

Eri lähteistä koottujen tietojen hyödyntäminen opiskeluhoollon suunnittelussa edellyttää niiden yhdistämistä. On tärkeää, että tietoa kootaan monipuolisesti, jotta erilaiset näkökulmat ja kokemukset tulevat huomioiduksi ja eri toimijat kuulluiksi. Opiskeluhoolloryhmä arvioi tiedon tarvetta ja koordinoi oppilaitoskohtaisia tiedonkeruita. Opiskelijajärjestöjen toteuttamat tiedonkeruut (esim. Amisbarometri) täydentävät tietoa opiskelijoiden hyvinvoinnista ja tarpeista.

Kuvio 8. Opiskeluhoitotyön suunnittelun tietopohja.

Opiskeluhoitoryhmä koordinoi oppilaitoksen osallistumista kansallisiin ja paikallisiin tiedonkeruuihin sekä sopii muista oppilaitoskohtaisista tiedonkeruista. Monissa kunnissa opiskelijoille ja huoltajille on kehitetty kyselyjä, jotka täydentävät tietoperustaa ja tuottavat erilaista kokemustietoa. Eri aikoihin toteutettavat tiedonkeruut kannattaa kirjata vuosikelloon, koska niiden toteuttaminen ja tulosten käsittely vaatii työaikaa ja paneutumista.

Kouluterveyskysely tuottaa seurantatietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saannista. Tietoja kerätään joka toinen vuosi perusopetuksen 8.–9.-luokkalaisilta sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1.–2. vuoden opiskelijoilta. Perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaat sekä heidän huoltajansa ovat vastanneet kyselyyn vuodesta 2017 alkaen.

Oppilaitoskohtaisten tulosten lisäksi oppilaitokset saavat käyttöönsä tulostiivisten keskeisistä opiskeluhoillon indikaattoreista. Valtakunnallisten tulosten lisäksi kyselyn tulokset ovat saatavilla alueittain (AVI-alue, maakunta ja kunta). Esimerkiksi oppilaitoskohtaisia tuloksia voidaan verrata koko kunnan tai valtakunnan tuloksiin. Katso kaikki tulokset.

TEAvisari on terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä, josta löytyvä Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen lukioissa / ammatillisissa oppilaitoksissa -aineisto kuvaa hyvinvointia, terveyttä sekä yhteisöllistä toimintakulttuuria edistävää toimintaa toisen asteen oppilaitoksissa. Aineisto pohjautuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen

ja Opetushallituksen yhteistyönä toteuttamaan tiedonkeruuseen, joka toteutetaan kahden vuoden välein vuorovuosin perusopetuksessa ja toisella asteella (lukio ja ammatillinen koulutus). Tiedonkeruulomake lähetetään rehtoreille ja kyselyyn pyydetään vastaamaan yhdessä opiskeluhoitoryhmän kanssa. Tulokset julkaistaan yhteenvetona TEAviisari verkkopalvelussa. Tietojen avulla oppilaitokset, kunnat ja alueet voivat suunnitella, kehittää ja arvioida toimintaansa suhteessa muihin ja koko maahan.

Tea-viisari, tiedonkeruu

Tea-viisari, lukioiden tulokset

Tea-viisari, ammattioppilaitosten tulokset

Oppilaitosympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastus on lakisääteinen ja toteutetaan kolmen vuoden välein. Tarkastushavaintojen pohjalta sovitaan tarvittavista toimenpiteistä, vastuutahoista ja seurannasta. Opiskeluhoitoryhmä on mukana tarkastuksen kaikissa vaiheissa. Ryhmä käsittelee tarkastuksen tulokset ja asettaa niihin liittyvät kehittämistavoitteet. Opiskeluhoitoryhmän vastuulle kuuluvat erityisesti yhteisön hyvinvointiin liittyvät tarkastuksen jatkotoimet, tarvittaessa yhteistyössä työterveyshuollon ja työsuojelun kanssa. Tarkastuksen ohjeistus: Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos: Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen.

Opiskeluterveydenhuollon terveystarkastukset antavat tietoa opiskelijoiden hyvinvoinnista, ryhmän ja oppilaitosyhteisön tilasta ja tuen tarpeista. Terveystarkastuksista saatua tietoa voidaan tarkastella ryhmä-, vuosikurssi-, oppilaitos- tai toimipistekohteisesti. Yksittäinen opiskelija ei saa olla tunnistettavissa tietoja esiteltäessä. Opiskeluhoitoryhmässä voidaan sopia siitä, mitä tietoja terveystarkastuksista erityisesti kootaan yhteisöllisen työn tarpeisiin. Opiskeluterveydenhuollon muillakin käynneillä tulee esille koko yhteisöä koskevia asioita (esim. opiskelun kuormittavuus, suhteet kavereihin ja opettajiin, kiusaamisen ja häirinnän kokemukset, poissaolot, tapaturmat). Myös näitä tietoja voidaan hyödyntää opiskeluhoollon suunnittelussa.

Esim.

Esimerkkejä hyvinvointitiedon hyödyntämisestä

- Kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntäminen osana koulun ja oppilaitosten arkea
- Hyviä käytäntöjä Kouluterveyskyselyn hyödyntämiseen

Sosiaali- ja terveydenhuollon potilas- ja asiakastietorekistereihin sekä oppilaitoksen tietojärjestelmiin kootaan määrällistä ja laadullista tilastotietoa. Tilastotiedot eivät ole yhdistettävissä yksittäiseen asiakkaaseen/potilaaseen/opiskelijaan ja niitä voidaan käyttää opiskeluhoollon suunnittelussa. Psykologien ja opiskeluterveydenhuollon potilastietojärjestelmistä, kuraattoreiden asiakastietojärjestelmistä sekä heidän työtään koskevista tilastoista voidaan saada tietoa käynti- ja asiakkuusmääristä, käyntien syistä ja palveluihin pääsyn määräajoista. Oppilaitosten tietojärjestelmistä saadaan tilastotietoa muun muassa opiskelijamääristä, opiskelun tuesta ja poissaoloista.

6.4.2 Oppilaitoskohtainen opiskeluhoollasuunnitelma

Paikallisella tasolla opiskeluhoollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaavat useat eri suunnitelmat, jotka on kuvattu luvussa 3. Vaikka suunnitelmat ovat erillisiä, on niiden yhteensopivuus olennaista.

Säädökset velvoittavat kuvaamaan oppilaitoksen opiskeluhoollotyön kokonaisuuden **oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoollasuunnitelmaan**, joka ohjaa jokaisen oppilaitoksessa työskentelevän työtä. Suunnitelma laaditaan ja päivitetään yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa, joten se on luontevaa laatia opiskeluhoolloryhmässä. Suunnitelmaan kirjataan opiskeluhoollon toimintatavat, toimijat ja konkreettiset tavoitteet. Opiskeluhoollasuunnitelmaa päivitetään aina tarvittaessa, useimmissa oppilaitoksissa vuosittain. Siinä kuvataan myös opiskeluhoolloryhmän tehtävät ja toimintatavat. Toimipisteen opiskeluhoolloryhmä laatii toimipistekohtaisen opiskeluhoollon toteuttamissuunnitelman oppilaitoksen opiskeluhoolloryhmän linjausten mukaisesti.

Oppilaitoskohtaisessa opiskeluhoollasuunnitelmassa on kuvattava:

- arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoollopalveluista
- oppilaitos- ja opiskeluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi
- yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ammattilaisten ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toimenpiteet opiskeluhoollasuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

(Oppilas- ja opiskelijahuollolaki, 13 §)

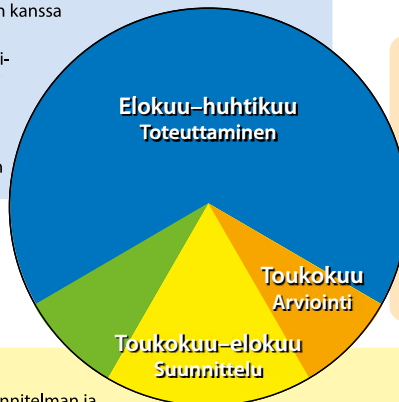
6.4.3 Työn vuosittainen suunnittelu

Oppilaitoksen opiskeluhoitotyöllä on säännöllisesti toistuva vuodenvieritys. Lukuvuodesta suunnittelua tukemaan voidaan laatia opiskeluhoiton vuosikello. Siihen kirjataan lukuvuoden tehtävät, aikataulu ja päivitettävät ajankohtaiset asiat. Koska yhteisölliseen opiskeluhoitoon sisältyy paljon tehtäviä, on työn suunnittelu myös keino varmistaa se, että eri tehtävien toteuttamiselle on varattuna riittävästi aikaa. Vuosikello yhdistää opiskeluhoitoryhmän ja sen yksittäisten jäsenten tehtävät oppilaitoksen muuhun toimintaan ja lukuvuoden rytmiin. Tämä edellyttää oppilaitoksen sisäistä yhteistyötä opiskelijoiden osallisuutta unohtamatta.

Seuraavassa kuvassa on esimerkki opiskeluhoiton vuosikellosta ja sen sisällöstä. Esimerkissä arviointi on tehtävänä sijoitettu toukokuulle, vaikka toiminnan arviointia tehdään jatkuvasti opiskeluhoiton eri työvaiheissa. Jatkuva haku oppilaitoksiin uudistaa osaltaan myös lukuvuosiajattelua ja on tärkeä ottaa huomioon vuosikellon rakentamisessa. Oppilaitoskohtaisesti eri tehtävien ajoittuminen vuoden kiertoon saattaa vaihdella.

Toteuttaminen

- Oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastus (3 v. välein)
- Erilaisten kyselyjen, esim. Kouluterveyskyselyn, tulosten keruu ja analysointi
- Vanhempain/kotiväki-illat sekä kodin ja oppilaitoksen yhteistyöpäivä
- Tapaamiset yhteistyötahojen kanssa
- Yhteisöllinen työ (esim. teemapäivät ja -viikot, opiskeluhoiton työntekijöiden kummiluokkatoiminta).
- Opiskelijakuntatoimintaan liittyvä yhteistyö
- Yhteistyö tutor-opiskelijoiden kanssa
- Opetukseen osallistuminen (kurssitarjottimen hyvinvointi-kurssit, stressinhallintakurssit tai jännittäjien ryhmät, uniryhmät jne.)
- Opiskeluhoitosta ja sen toimintavoista tiedottaminen

Arviointi

- Toimintasuunnitelman toteutumisen arviointi (esim. arviointipäivä) ja seuraavan lukuvuoden kehittämistoimenpiteistä päättäminen
- Opiskelijoiden palaute yhteisöllisestä ja yksilökohtaisesta opiskeluhoitosta
- Opiskeluhoitoryhmän oman toiminnan arviointi

Suunnittelu

- Opiskeluhoiton toimintasuunnitelman ja vuosikellon laatiminen
- Opiskeluhoiton arviointisuunnitelman valmistelu
- Tulevan lukuvuoden työn teemoista ja painopisteistä päättäminen sekä tapahtumien aikatauluttaminen
- Opiskeluhoiton ja toimijoiden esittely uusille opiskelijoille, huoltajille ja henkilöstölle
- Sopiminen yhteistyöstä opiskelijakunnan, vanhempain toiminnan ja ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa
- Opiskelijoiden ryhmäyttäminen, orientaatiojaksot ja tutustumispäivät
- Yhteisöllisen toiminnan suunnittelu

Kuvio 9. Esimerkki opiskeluhoiton vuosikellosta.

6.5 Opiskeluhuollosta tiedottaminen

Oppilaitoksen opiskeluhooltoryhmä huolehtii opiskeluhuoltoon liittyvästä tiedottamisesta osana oppilaitoksen kokonaisviestintää. Ryhmä koordinoi tiedottamista, suunnittelee sen rakenteet, muodot ja menetelmät sekä sopii tiedottamisen aikatauluista ja vastuista. Opiskeluhooltoryhmän vuosittaiseen työn suunnitteluun kuuluu tiedottamisen tarkemmista sisällöistä ja aikatauluista päättäminen. Vuosikello on tähän hyvä työväline.

Koulutuksen järjestäjällä on vastuu siitä, että opiskelijoilla ja heidän huoltajillaan on tieto oppilaitoksen ja sen opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 11 §)

Ajantasainen ja riittävä tiedottaminen tukee opiskeluhuollon palvelujen saavutettavuutta ja opiskelijoiden, huoltajien, opiskeluhuollossa toimivien ammattilaisten sekä muiden yhteistyötahojen osallisuutta. Huoltajille tiedottaminen sitouttaa heitä oppilaitoksen toimintaan. Tiedottamisessa on tärkeä huomioida, että opiskeluhoito voi käsitteenä ja toimintana olla vieras esimerkiksi uusille opiskelijoille ja huoltajille.

6.5.1 Mistä tiedotetaan?

On tärkeää kertoa, millä tavoin oppilaitoksessa huolehditaan sekä yhteisön että yksittäisten opiskelijoiden hyvinvoinnista ja terveydestä. Suunniteltaessa tiedottamista määritellään, mitä tiedotetaan oppilaitoksen sisällä eri kohderyhmille, kuten opiskelijoille, opiskelijoiden sidosryhmille, huoltajille, sekä mitä puolestaan ulkoisille yhteistyötahoille.

Tiedottamisen sisältöjä:

- Kunta- tai koulutuskuntayhtymäkohtaisesti sovitut opiskeluhuollon toimintatavat
 - Esim. poissaoloihin puuttuminen
- Yhteisöllinen opiskeluhoito ja osallisuus
 - Oppilaitoksen ja/tai toimipisteiden yhteisöllisen opiskeluhuollon sisällöt
 - Opiskelijoiden, huoltajien, henkilöstön ja sidosryhmien osallisuus
- Opiskeluhuollon palvelut
 - Tieto oikeudesta opiskeluhuollon palveluihin ja niihin hakeutumisesta
 - Tieto eri ammattilaisten tehtävistä ja tavoitettavuudesta (esim. yhteystiedot)

- Yksilökohtaisen työn lähtökohdat: vapaaehtoisuus, perustuminen suostumukseen ja luottamuksellisuus
- Opiskeluhooltoryhmän toiminta
 - Ryhmän kokoonpano, kokousaikataulut, tehtävät ja toimintatavat
 - Tieto mahdollisuudesta ja tavoista tuoda opiskeluhooltoryhmän keskusteluun toivomiaan asioita
 - Tieto oikeudesta ja mahdollisuudesta osallistua ryhmän työskentelyyn
- Oppilaitosympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvointitarkastukset
 - Tarkastuksesta ja sen tuloksista tiedotetaan oppilaitosyhteisön jäsenille, huoltajille ja yhteistyökumppaneille
- Ajankohtaiset hyvinvointia uhkaavat ilmiöt
 - Esimerkiksi epidemiat, lisääntynyt päihteiden käyttö, kiusaaminen
- Kriisi-, uhka- ja vaaratilanteet
 - Oppilaitoksessa sovitaan erikseen em. tilanteissa viestimisestä huomioiden eri toimijoiden, kuten opetustoimen johdon, poliisin tai pelastustoimen, välinen vastuunjako sekä huoltajille tiedottaminen
 - Oppilaitoksen turvallisuuteen liittyvästä työstä ja siihen liittyvistä suunnitelmista
- Tiedonkeruut
 - Erilaisten hyvinvointi- ja palautekyselyjen aikataulut, toteuttaminen ja tulokset
 - Miten tulosten käsittelyyn on mahdollista osallistua
 - Millaisiin toimenpiteisiin tulokset johtavat oppilaitoksessa.

6.5.2 Miten ja milloin tiedotetaan?

Opiskeluhoollon perustiedotteiden lähettäminen ajoittuu syyslukukauden tai vuoden alkuun. Oppilaitoksessa tulee olla valmius tiedottaa myös odottamattomista ja ei-toivotuista tilanteista kuten kriiseistä.

Opiskelun eri vaiheissa opiskelijat tarvitsevat erilaista tietoa. On mietittävä miten uusille opiskelijoille tiedotetaan ja miten tiedottaminen yhdistetään perehdytys ja/tai orientaatiojaksoihin. Tiedottamisessa huomioidaan opiskelijoiden mahdolliset toimintarajoitteet sekä kulttuuriset ja kielelliset tekijät. Opiskelijoille on tärkeää tiedottaa tavalla, jonka he kokevat omakseen ja joka tavoittaa heidät tehokkaasti. Viestinnän on myös oltava monikanavaista ja sopiva tapa valitaan aina tiedotettavan asian sekä kohderyhmän mukaan. Paikallisesti sovitaan, miten erilaisia some-kanavia käytetään tiedottamisessa.

Huoltajille tiedottamisessa täytyy huomioida heidän tavoitettavuutensa esimerkiksi äkillisissä tiedottamistarpeissa. Myös huoltajien mahdolliset toimintarajoitteet sekä kulttuuriset ja kielelliset tekijät huomioidaan tiedottamisessa.

Tietoa voidaan jakaa esimerkiksi

- oppitunneilla, tutortunneilla, välitunneilla ja tapahtumissa
- ilmoitustauluilla
- tiedotteissa
- vanhempainilloissa
- oppilaitoksen kotisivuilla
- kodin ja oppilaitoksen välisten sähköisten viestintäjärjestelmien avulla (esim. Wilma)
- some-kanavissa.

Oppilaitoksen kotisivuilla kuvataan opiskeluhoitoa, opiskeluhoitoryhmän tehtäviä ja opiskeluhoitopalveluita. Sivulla voi olla linkki esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tai Opetushallituksen nettisivujen opiskeluhoitoa käsitteleviin sisältöihin. Sähköiseen viestintäkanavaan voidaan sijoittaa opiskeluhoitoa koskevia pysyviä sekä ajankohtaisia tiedotteita. Työnjaosta sisällön tuottamisessa ja sen päivittämisessä sovitaan opiskeluhoitoryhmässä.

Esim.

Esimerkkejä viestinnän keinoista

- Opiskelijoille voidaan tehdä omia tiedotteita, teemallisia tauko-infoja tai videoita. Opiskelijat voivat myös itse laatia tiedotteita osana eri oppiaineidien, kuten äidinkielen, opetusta.
 - Esimerkinä Oulun video kuraattori- ja psykologipalveluista lukiossa.
- Ryhmänohjaaja/opettaja voi pitää tietoiskuja opiskeluhoitosta. Opiskelijoiden kanssa pohditaan yhdessä, mistä asioista he erityisesti toivovat tietoa. Tietoiskun voi pitää myös opiskeluhoitoryhmän opiskelijajäsenen.
- Opiskeluhoitoryhmän jäsenet ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset voivat vierailla luokissa kertomassa toiminnasta, jolloin heidän kasvonsa tulevat opiskelijoille tutuiksi.
- Opiskeluhoitoryhmä voi ideoida ja järjestää oppilaitoksen arkeen sopivia tapahtumia ja teemapäiviä, joissa opiskeluhoito ja sen toimijat tulevat tutuiksi. Ideoinnissa kannattaa hyödyntää opiskelijoiden luovuutta ja järjestämisessä heidän osallisuuttaan.
- Taukoihin ajoittuvat opiskelijoille tarkoitetut ”opiskeluhoitokahvilat” ovat tehneet opiskeluhoitopalveluja ja asiantuntijoita helpommin lähestyttäviksi monissa oppilaitoksissa.
- Opiskeluhoitoryhmän toiminnasta ja kokouksessa käsitellyistä asioista voidaan tiedottaa esimerkiksi eri oppitunneilla, opettajankokouksissa, vanhempainilloissa.

6.6 Arviointi ja kehittäminen

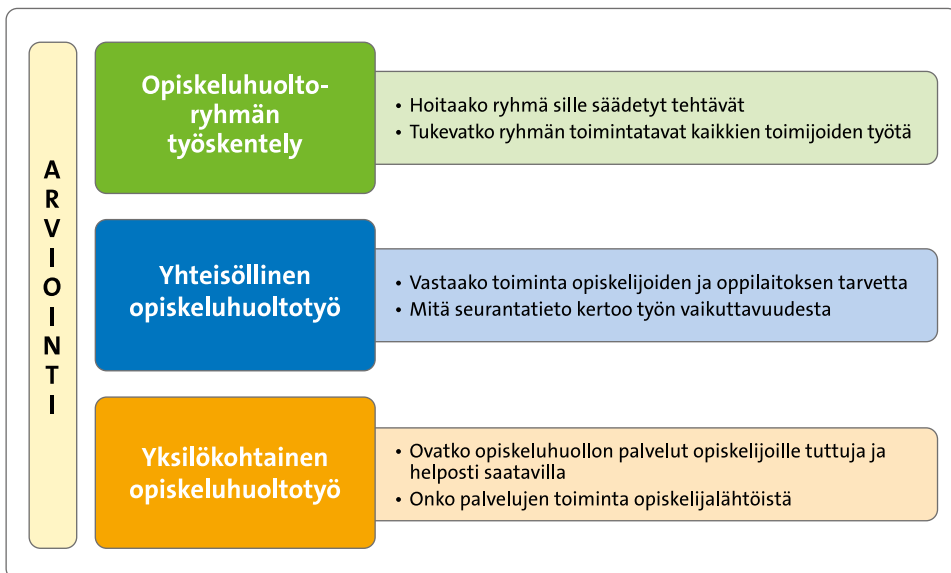
Tavoitteellinen opiskeluhoitotyö perustuu työn ja sen tulosten jatkuvaan arviointiin. Opiskeluhoollosta ja palveluista vastaavat viranomaiset, opiskeluhoollon ohjausryhmä sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimiseen osallistuvat tahot tarvitsevat sekä kunta- että oppilaitostason tietoa varmistaakseen opiskeluhoollon yhtenäisyyden ja tasa-arvoisen toteutumisen. Arviointitietoa tarvitaan myös oppilaitos- ja toimipistekohtaisten kehittämistarpeiden esiin saamiseksi ja kehittämistyön pohjatieloksi. Opiskeluhoollon arviointikäytäntöjen on hyvä olla yhtenevät kunnan tai kuntayhtymän kaikissa oppilaitoksissa sekä niiden toimipisteissä. Näin voidaan tarkastella opiskeluhoollon toiminnallista ja laadullista vaihtelua.

Koulutuksen järjestäjän on seurattava oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista.

Koulutuksen järjestäjän on arvioitava opiskeluhoollon toteutumista ja vaikuttavuutta yhteistyössä kunnan opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa sekä osallistuttava ulkopuoliseen opiskeluhooltoon koskevaan arviointiin.

(Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 13 § ja 25 §)

Kuvio 10. Opiskeluhoollon kokonaisuuden arvioinnissa on käytävä läpi jokainen tehtäväkokonaisuus.

Oppilaitoksissa ja toimipisteissä on tärkeää arvioida säännöllisesti sekä opiskeluhoitotyötä että opiskeluhoitoryhmän työskentelyä. Toimipisteiden arviointitulokset kootaan yhteen koko oppilaitoksen arviointia tehtäessä.

Lukuvuoden lopulla tehtyä arviointia voidaan käyttää seuraavan lukuvuoden opiskeluhoitotyön kehittämiseen ja suunnitteluun. Opiskeluhoitotyön suunnittelun pohjaksi kerättävät tiedot ovat tarpeen myös sitä arvioitaessa. Suunnitteluvaiheessa voidaan sopia mittarit, joilla työn tuloksia seurataan. Väliarviointi luku- tai kalenterivuoden aikana mahdollistaa tarvittavien muutosten tekemisen jo kuluvan kauden aikana.

Seuraavissa alaluvuissa on taulukoihin koottu yhteen työn arviointisisältöjä tehtäväkokonaisuuksittain. Eri arviointiajankohtina voidaan painottaa eri sisältöjä ja valita erityisesti siihen sopivia arviointikysymyksiä.

6.6.1 Opiskeluhoitotyöryhmän työskentelyn arviointi

Opiskeluhoitoryhmän työskentelyä arvioitaessa kiinnitetään huomio ryhmän työskentelyn organisointiin, suunnitteluun ja toteutumiseen, opiskeluhoitosuunnitelman päivitykseen sekä yhteistyöhön eri tahojen kanssa.

Taulukko 2. Opiskeluhoitoryhmän työskentelyn arvioinnin sisältöjä

Miten seuraavat ryhmän rakenteet tai työskentelytavat ovat tukeneet tavoitteiden saavuttamista?
<ul style="list-style-type: none">– ryhmän kokoonpano, opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus– kokoontumistiheys ja kokouksen kesto– työskentely laissa säädettyjen tehtävien mukaisesti– kokouskäytännöt ja työnjako, mm. asialistat ja muistiot– suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin varatun ajan riittävyys– vuosikellon laatiminen ja toteutuminen– ryhmän toiminnasta tiedottaminen– työskentelyilmiöpiiri ja ryhmän jäsenten kokemus kuulluksi tulemisesta– ryhmän jäsenten sitoutuminen työskentelyyn– perehdytys– täydennyskoulutus
Miten opiskeluhoitoryhmä on päivittänyt oppilaitos- tai toimipistekohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman?
<ul style="list-style-type: none">– opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus laatimisessa/päivityksessä– monialaisuus valmistelussa– paikallisten opiskeluhoitoyhteisöjen huomiointi (opetussuunnitelma, opiskeluhoitoyhteisöjen ohjausryhmän linjaukset, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma)– suunnitelman seurannasta sopiminen

<p>Miten opiskeluhoitoryhmä on saavuttanut työlle asetetut tavoitteet?</p> <ul style="list-style-type: none"> – opiskelijoiden terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen ja seuranta – akuutteihin hyvinvoinnin riskeihin puuttuminen – opiskeluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden edistäminen ja seuranta – opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen (ml. kiusaamisen ehkäisy) ja seuranta – seurannassa käytettävien tiedonkeruiden tulosten tiedottaminen ja käsittely henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyötahojen kanssa – osallisuuden edistäminen (opiskelijat, huoltajat, koko henkilöstö) – toimintatapojen yhtenäistäminen ja kehittäminen – henkilöstön opiskeluhoitotyöhön vaadittavan osaamisen edistäminen ja seuranta
<p>Millaista opiskeluhoiton kehittämiseen liittyvää yhteistoimintaa opiskeluhoitoryhmällä on ollut?</p> <ul style="list-style-type: none"> – opiskeluhoiton ohjausryhmän kanssa – opiskelijakuntien kanssa – oppilaitoksen muiden toimijoiden kanssa (esim. opettajat, aineitiimit, asuntolat) – oppilaitoksen ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa (ml. huoltajat, järjestöt ja seurakunnat, työpaikat).

6.6.2 Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön arviointi

Oppilaitoksen yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä arvioitaessa kiinnitetään huomio siihen, miten työn tavoitteet on asetettu ja saavutettu. Lisäksi tarkastellaan sitä, miten työssä on varmistettu yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolelle sekä eri toimijoiden osallisuus ja sitoutuneisuus.

Taulukko 3. Yhteisöllisen opiskeluhoiton arvioinnin sisältöjä

<p>Mitä tietoa on kerätty ja miten sitä on käytetty yhteisöllisen työn suunnitteluun, kehittämiseen ja tavoitteiden asettamiseen?</p>
<p>Miten yhteisöllinen opiskeluhoitotyö on toteutunut?</p> <ul style="list-style-type: none"> – oppilaitosyhteisön jäsenten (ml. opiskelijat ja huoltajat) osallisuus ja sitoutuminen työhön – opiskeluhoitossa toimivien ammattilaisten yhteinen käsitys työn tavoitteista ja kehittämisestä – ammattilaisten osaaminen työn toteutuksessa ja kehittämisessä – opiskeluhoiton palvelujen ammattilaisten riittävä työaikaressurssi
<p>Miten yhteistyökäytännöistä sopiminen ja käytännön yhteistyö ovat sujuneet oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa?</p>
<p>Miten yhteisön hyvinvointia on edistetty ja seurattu?</p> <ul style="list-style-type: none"> – tunne- ja vuorovaikutustaitoja – ryhmädynamiikkaa ja työskentelyilmapiiriä – viihtyvyyttä ja työrauhaa – positiivista ja kannustavaa vuorovaikutuskulttuuria

Miten kiusaamisen, väkivallan ja seksuaaliseen häirinnän ehkäisyä ja niihin puuttumista on toteutettu?
<ul style="list-style-type: none"> – käsitelty yhteisö- ja opiskelijaryhmätasolla sekä yksittäisen opiskelijan kanssa – seurattu esiintymistä ja opiskelijoiden kokemuksia ongelmiin puuttumisesta – otettu opiskelijat mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan ehkäisyä ja puuttumista
Miten opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä on seurattu ja edistetty?
<ul style="list-style-type: none"> – mielenterveyden ja mielenterveystaitojen tukeminen – päihteen ja tupakkatuotteiden käytön ehkäisy ja puuttuminen – riittävän levon varmistaminen – liikunnallisuuden ja terveellisen ravitsemuksen tukeminen – opiskelun hyvinvointia tukevat järjestelyt (esim. juomavesipisteet, ruokailu, välipalajärjestelyt, liikuntamahdollisuudet ja -välineet) – yhteisöllisyyttä tukevat taukojärjestelyt ja -toiminta
Miten opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastukset sekä tarvittavat jatkotoimet ja niiden seuranta ovat toteutuneet?
Miten on ehkäisty tapaturmia, seurattu niiden määrää ja järjestetty ensiapu?
Miten on ehkäisty opintojen viivästymistä sekä poissaoloja ja puututtu niihin?
Miten on tuettu nivelvaiheiden sujumista?
Miten on varmistettu oppilaitoksen suunnitelmien ajantasaisuus, niistä tiedottaminen ja toiminta niiden mukaisesti?
<ul style="list-style-type: none"> – suunnitelma päihteen käytön ehkäisemiseksi ja käyttöön puuttumiseksi – turvallisuus- ja kriisisuunnitelma – suunnitelma väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi – tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
Minkälaista vertaistoimintaa oppilaitoksessa on ollut?
Miten opiskelijoille ja huoltajille on tiedotettu opiskelijoiden, yhteisön ja ympäristön hyvinvoinnin tilasta ja miten tietoa on käsitelty heidän kanssaan?
Miten opiskelijoiden ja huoltajien osallistumista on tuettu ja miten heiltä on kerätty palautetta osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista yhteisölliseen työhön?
Miten on huomioitu opiskeluhuollon toimijoiden, opiskelijoiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden näkemykset arvioinnissa?
Onko yhteisölliselle opiskeluhuollolle ja sen kehittämiselle asetetut tavoitteet saavutettu?
Miten hyvinvointinäkökulma on huomioitu työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa?
<ul style="list-style-type: none"> – työpaikkaohjaajan ja oppilaitoksen välinen opiskeluhuollon yhteistyö – oppilaitoksen opiskeluhuollon käytänteistä tiedottaminen työpaikkaohjaajille
Miten opiskeluhuoltopalveluissa on huomioitu asuntolatoiminta?
Miten kurinpidollisissa tilanteissa on suunniteltu huomioitavaksi opiskeluhuollon ja syrjäytymisen ehkäisemisen näkökulmat?

6.6.3 Yksilökohtaisen opiskeluhooltotyön arviointi

Opiskeluhoitoryhmä huolehtii opiskeluhoitopalveluja koskevista järjestelyistä oppilaitoksessa ja varmistaa opiskelijoille toimivan yksilökohtaisen opiskeluhoillon. Arvioinnissa huomioidaan se, miten yksilökohtainen opiskeluhoito on järjestetty sekä miten käytännöt ja toimintatavat tukevat palvelujen saatavuutta, monialaista yhteistyötä, opiskelijoiden mahdollisuuksia käyttää palveluja sekä opiskelijoiden juridisten oikeuksien toteutumista.

Taulukko 4. Yksilökohtaisen opiskeluhooltotyön arvioinnin sisältöjä

Miten oppilaitoksessa ovat toteutuneet seuraavat yksilökohtaisen työn tavoitteet?
<ul style="list-style-type: none">– opiskelijan tilanteesta huolestunut työntekijä keskustelee huolesta aina ensin opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa– opiskelijoiden tuen tarpeet tunnustetaan varhaisesti– opiskelijoiden oma tai kavereiden huoli tulee kuulluksi ja siihen reagoidaan– toimintakulttuuri ja toimintatavat tukevat sekä opiskelijoiden että huoltajien huolien esiin tulemistä
Miten oppilaitoksessa on huolehdittu huolen tunnistamisen ja siihen tarttumisen osaamisesta?
<ul style="list-style-type: none">– järjestetty koulutusta puheeksiottamisesta– tuettu kohtaamisosaamista– perehdytetty tuen tarjoamisen prosesseihin
Miten opiskeluhoitopalvelut on järjestetty oppilaitoksessa ja ovatko ne olleet opiskelijoille ja huoltajille helposti saavutettavissa? (ml. resurssit, vastaanottoajat, määräajat, yhteydenpito-tavat)
<ul style="list-style-type: none">– opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja- ja lääkäripalvelut– opiskeluhoillon psykologin palvelut– opiskeluhoillon kuraattorin palvelut
Mitkä ovat kokemukset palvelujen keskinäisestä työnjaosta ja yhteistyöstä?
Miten on varmistettu, että opiskeluhoitopalvelujen käytännöt ovat opiskeluhoillon ohjausryhmän ja opetussuunnitelman linjausten mukaisia?
Miten yhteistyö opetushenkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön välillä on toiminut?
<ul style="list-style-type: none">– terveystarkastuksissa– konsultaatioissa– palveluihin ohjaamisessa– muussa yhteistyössä, esim. lastensuojeluilmoituksen teko

<p>Onko oppilaitoksessa laadittu/päivitetty yhteiset käytänteet ja kirjalliset toimintaohjeet?</p> <ul style="list-style-type: none"> – asiantuntijaryhmien työskentelystä (ml. kokoaminen, kirjaaminen ja käytänteistä tiedottaminen) – alaikäisen opiskelijan itsenäisestä asiakkuudesta ja sen arvioimisesta – opiskelijan mahdollisuudesta käyttää palveluja huoltajien kiellosta huolimatta
<p>Miten monialaisten asiantuntijaryhmien työskentely on oppilaitoksessa toteutunut?</p>
<p>Miten työ oppilaitoksen ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa on sujunut?</p>
<p>Miten on huolehdittu siitä, että opiskeluhooltoon osallistuva henkilöstö tuntee henkilötietoja koskevan lainsäädännön ja että tietojen luovuttamiseen liittyvät käytänteet ovat yhtenäisiä?</p>
<p>Miten on huolehdittu siitä, että opiskelijat ja huoltajat ovat tietoisia yksilökohtaisen opiskeluhoillon luottamuksellisuudesta, tietojen luovutuksiin liittyvistä käytännöistä ja omista oikeuksistaan?</p>
<p>Miten oppilaitoksessa on varmistettu yksilöllisten tarpeiden mukainen nivelvaiheyhteistyö?</p>
<p>Miten oppilaitoksessa on toteutettu opiskeluhoillon ja opiskelun tuen tarpeen arviointi, suunnittelu ja toteuttaminen siten, että ne muodostavat opiskelijan näkökulmasta yhtenäisen kokonaisuuden?</p>
<p>Miten on toimittu, kun opiskelija ja/tai huoltajat eivät osallistu sovittuihin tapaamisiin, vastaa yhteydenottoihin tai kieltäytyvät ottamasta vastaan tukea?</p>
<p>Miten opiskeluhoitopalvelujen laatua, käyttöä ja saatavuutta on arvioitu ja seurattu?</p>
<p>Miten opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus on huomioitu palvelujen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä?</p>
<p>Miten opiskeluhoitopalveluista ja niiden sisällöistä on tiedotettu opiskelijoille, huoltajille, oppilaitoksen henkilöstölle sekä yhteistyökumppaneille, ja onko tiedottaminen ollut riittävää?</p>

7 Miksi yhteisöllinen opiskeluhoito kannattaa?

Rauno Perttula, Rauni Pääkkönen ja Essi Muinonen

Opiskelijalle aito kokemus oppilaitosyhteisöön kuulumisesta ja mahdollisuus tavata kavereita ovat tärkeitä opiskelumotivaation ja hyvinvoinnin peruslähtökohtia. Toimivilla kaveri- ja vertaissuhteilla on tutkimusten mukaan huomattavan suuri merkitys opintoihin kiinnittymiselle ja arjessa selviytymiselle. Tämän vuoksi yhteisölliseen opiskelijahuoltotyöhön kannattaa käyttää voimavaroja.

Yhteisöllisen työn keskeisenä ulottuvuutena voidaan nähdä positiivinen tunnistaminen. Opiskelijalle se tarkoittaa nähdäksi ja hyväksytyksi tulemistä juuri sellaisena kuin hän sillä hetkellä on ja mahdollisuutta vaikuttaa ja päästä osalliseksi oppilaitosyhteisöä koskeviin yhteisiin asioihin.

Yhteisöllisellä työllä pyritään vahvistamaan oppilaitosyhteisössä toiminnallisia rakenteita, jotka edistävät positiivista kohtaamista ja vuorovaikutusta. Huomioitava on, että yhteisöllinen työ ei ole ainoastaan opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön vastuulla, vaan se on koko oppilaitosyhteisön yhteinen asia. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että eri henkilöstöryhmät saadaan sitoutettua mukaan toimintaan positiivisen tunnistamisen hengessä, mikä vahvistaa välittämisen kulttuuria.

Yhteisöllisellä opiskeluhoitotyöllä tarkoitetaan hyvinvointiin vaikuttavaa toimintaa, joka kohdistuu opiskelijaryhmiin tai koko oppilaitosyhteisöön. Sen tavoitteena on lisätä hyvinvointia ja pyrkiä vähentämään elämässä eteen tulevien vastoinkäymisten vaikutusta yhteisön jäsenten hyvinvointiin. Tavoitteena on myös opettaa tunteiden käsittelyn taitoa sekä taitoa toimia neuvokkaasti erilaisissa tilanteissa. Oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmä vastaa yhteisöllisen opiskeluhoitotyön koordinoinnista. Se on kuitenkin vain pieni osa oppilaitoksessa tehtävästä hyvinvointityöstä. Yhteisöllistä työtä tekee koko oppilaitoksen henkilökunta, ja suuri osa työstä tapahtuu opiskelijoiden arjessa muun toiminnan ohessa. Laadukkaan yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön moniammatillinen toteuttaminen edistää samalla oppilaitoksen kykyä tarjota opiskelijoille tukea yhteisöllisellä tasolla.

Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö on muun muassa

- suunnittelua, kokoustamista, koordinointia ja arviointia
- arjen käytänteiden hiomista sellaisiksi, että ne tukevat kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia
- ryhmäyttämistä ja ryhmäilmöihin vaikuttamista
- tiedon jakamista esimerkiksi päihteistä ja yhdenvertaisuudesta
- taitojen opettelu, kuten tunnetaitoharjoittelua, sosiaalisten taitojen vahvistamista

- oppilaitoksen olosuhteisiin (mm. ruokailu, tilojen terveellisyys) vaikuttamista
- hyvinvointinäkökulman huomioimista poikkeuksellista reagointia vaativissa tilanteissa (esim. kurinpitokäytänteet).

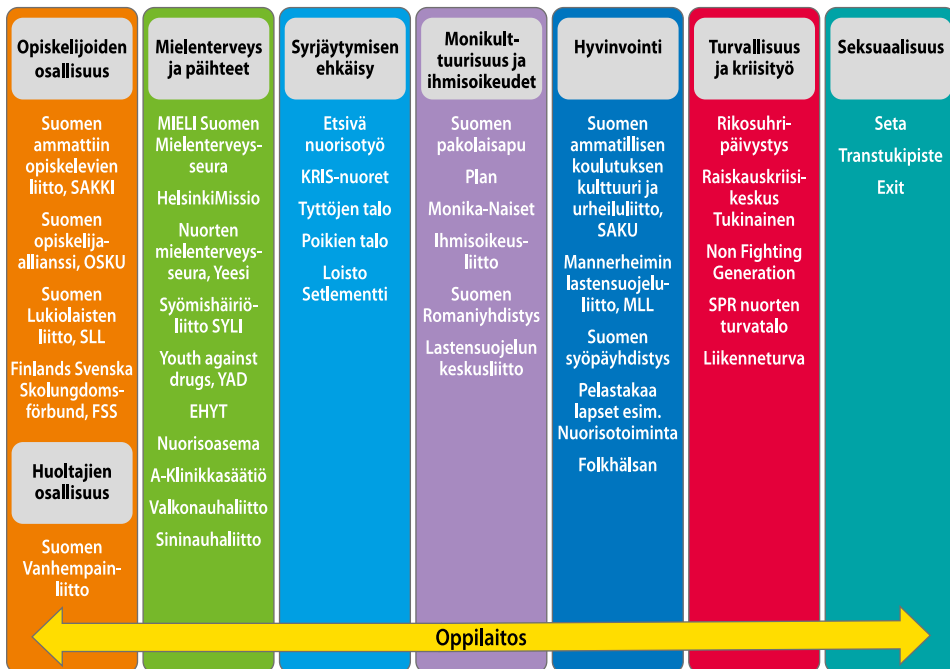
Esim.

Esimerkkejä yhteisöllisyyden vahvistamisesta

- Syksyisin oppilaitoksessa järjestetään yhteinen ryhmäytymispäivä uusille opiskelijoille. Ryhmäytymisen onnistumista seurataan, ja tarvittaessa pyritään järjestämään ylimääräistä ryhmäytymistoimintaa niille ryhmille, joissa ryhmäytymisessä on haasteita. Opettajat pyrkivät edistämään ryhmän yhteisöllisyyttä esimerkiksi ryhmätoissa koko opiskeluajan.
- Ammattioppilaitoksessa on ollut tapana ehdottaa mielialaoireisille opiskelijoille etäopiskelua kotoa käsin, jos kouluun tuleminen on ollut vaikeaa. Käytänteitä pohdittaessa havaitaan, että liiallinen kotona oleminen voikin lisätä ahdistuneisuutta ja syventää masennusta. Haluttiin huolehtia, että opiskelijoilla on joka päivä syy lähteä kotoa, mahdollisuus ruokailla ilmaiseksi ja luoda kontakteja muihin opiskelijoihin. Jatkossa opettajat suosittelivat ennemmin opiskelupäivän lyhentämistä kuin kokonaan opetuksettomia päiviä.
- Oppilaitoksessa havaittiin, että tauoilla moni opiskelija on aina ihan yksin. Yksinäisyyteen ja ryhmäytymiseen kiinnitettiin siksi erityistä huomiota koko lukuvuoden ajan.
- Oppilaitoksen kurinpitokäytäntönä on ollut erottaa opiskelija jopa kuu-kaudeksi, jos hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen. On ajateltu, että oppilaitoksen velvollisuus on varmistaa muiden opiskelijoiden turvallisuus. Yhdessä keskustellen päädyttiin siihen, että opiskelijoiden viihtyvyyttä voidaankin paremmin lisätä olemalla armollisempia rikkeen tehnyttä opiskelijaa kohtaan. Kun pitkistä erottamisista luovutaan, tuetaan rikkeen tehneen opiskelijan toipumista ja vähennetään hänen riskiään syrjäytymiseen.
- Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset pitävät oppilaitoksessa kerran lukuvuodessa hyvinvointiteemaisen päivänavauksen.
- Oppilaitoksen opettajat olivat kuormittuneita, ja ilmapiiri oli huono. Opettajille järjestettiin työnohjausta ja varattiin aikaa vapaamuotoisille keskusteluille. Kuormittavien tilanteiden käsittelyä koskevan täydennyskoulutuksen seurauksena henkilöstö oppi käsittelemään paineita ja ristiriitoja paremmin, ja työtyytyväisyys parani.
- Oppilaitoksessa havaittiin, että opettajat ovat eri mieltä monista käytännöistä. Käynnistettiin keskustelu oppilaitoksen arvoista ja määriteltiin arvopohjaa.

8 Järjestöt oppilaitosten yhteistyökumppaneina

Opiskeluhoultoryhmä koordinoi yhteistyötä ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisöllisessä työssä tärkeitä kumppaneita ovat erilaiset järjestöt, jotka tarjoavat oman toimintansa kautta menetelmiä ja työkaluja erilaisten teemojen käsittelyyn oppilaitosympäristössä. Osalla järjestöistä voi olla valmiita yhteisöllisiä ja toiminnallisia menetelmiä, joilla opiskelijoita ja henkilökuntaa osallistetaan esimerkiksi oman oppilaitoksen ilmapiiriin, hyvinvoinnin ja toimintakulttuurin kehittämiseen. Vakiintunutta järjestöjen tekemää yhteistyötä oppilaitosten kanssa ovat esimerkiksi osallisuuden edistäminen, ehkäisevä päihdetyö, mielenterveyden tukeminen sekä erilaiset hyvinvoinnin teemat. Kuviossa 11 on esimerkkejä oppilaitosten erilaisiin teemoihin liittyvästä järjestöyhteistyöstä.

Kuvio 11. Oppilaitoksen yhteistyö järjestöjen kanssa, esimerkkejä joidenkin järjestöjen työstä.

8.1 Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto – SAKU ry

SAKU ry edistää työ- ja toimintakykyisyyttä, hyvinvointia, yhdessä tekemistä sekä elämäniloa ammatillisessa koulutuksessa liikunnan ja kulttuurin sekä koulutuksen keinoin. Tavoitteena on auttaa jäsenistöä onnistumaan niiden ydintehtävässä lisäämällä hyvinvointia ja verkostoitumista. SAKU ry:n jäsenenä on 63 ammatillista koulutuksen järjestäjää.

SAKU ry:n ylläpitämiä palveluita ja toimintamuotoja ovat:

- Ammattiosaajan työkykypassi
- Hyvinvoinnin vuosikello
- Liikkuva amis -toiminta
- Hyvinvointivirtaa-viikko
- Opiskeluhyvinvoinnin kehittämispäivät
- Hyvinvointiverkosto
- Palvelut asuntolaohjaajille
- Tutor-koulutukset
- Tapahtumat henkilöstölle ja opiskelijoille
- SAKU ry

Ammattiosaajan työkykypassi

Ammattiosaajan työkykypassilla vaikutetaan opiskelijoiden hyvinvointikäyttäytymiseen. Tavoitteena on lisätä opiskelijoiden tietoja, taitoja ja motivaatiota huolehtia omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan opiskelun aikana ja sen jälkeen niin, että työhyvinvoinnin ylläpitäminen on osa elämäntapaa. Tutkintojen ja koulutuksen taroituksena on antaa valmiuksia työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi. Työkykypassin käyttöönotto edistää ja mahdollistaa näiden valmiuksien oppimista.

Opettajalle työkykypassi on väline nostaa esiin työkykyä ja hyvinvointia tukevat opittavat asiat. Työkykypassiin on koottu yhteen keskeiset työkykyä ja hyvinvointia ylläpitävät osa-alueet: liikunta, terveysosaaminen sekä harrastukset ja yhteistyötaidot. Ammattiosaajan työkykypassin avulla opettaja kytkee osa-alueet osaksi tutkinnon suorittamista ja liittää passin osa-alueet vastaaviin tutkinnon osiin.

Työkykypassi

Hyvinvoinnin vuosikello

SAKU ry on työstänyt koulutuksen järjestäjien tueksi hyvinvoinnin vuosikellon. Hyvinvoinnin vuosikelloon on koottu valtakunnallisia tapahtumia ja teemapäiviä sekä erilaisia ideoita, joita koulutuksen järjestäjä voi sisällyttää osaksi omaa vuosikelloa. Vuosikellopohjan tarkoituksena on toimia tukena hyvinvoinnin suunnittelutyössä.

Liikkuva amis -toiminta

Liikkuva amis -verkosto on SAKU ry:n koordinoima ammatillisten koulutuksen järjestäjien verkosto. SAKU ry tarjoaa verkoston jäsenille tukea liikkeen lisäämiseen oppilaitoksissa. Liikkuva amis -kehittämispolulle valitaan vuosittain 3–5 koulutuksen järjestäjää, joita tuetaan ja joiden kanssa kehitetään yhdessä fyysistä aktiivisuutta lisäävää toimintaa.

Liikkuva amis -sivusto kokoaa yhteen ideoita ja antaa vinkkejä liikkeen lisäämiseen, tempauksiin ja tapahtumiin, oppilaitosympäristön kehittämiseen ja opiskelijoiden osallisuuden lisäämiseen. Lisäksi sivustolta löytyy kattavasti materiaalia oman oppilaitoksen liikkeen lisäämiseen. Pienillä asioilla saadaan arkeen paljon lisää liikettä.

Sivustolla on Liikkuva amis -työkalupakki, josta löytää erilaisia ideoita ja esimerkkejä oppilaitoksen fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen suunnittelutyöhön. Työkalupakista löytyy viisi näkökulmaa, joiden kautta voi lähteä pohtimaan liikkeen lisäämisen mahdollisuuksia:

NÄKÖKULMA 1: Fyysisen aktiivisuuden edistäminen opetuksen sisältönä

NÄKÖKULMA 2: Toimintaympäristöjen muokkaaminen

NÄKÖKULMA 3: Liikuntatottumuksiin vaikuttaminen

NÄKÖKULMA 4: Tapahtumien ja toiminnan järjestäminen

NÄKÖKULMA 5: Henkilöstön kouluttaminen ja motivaatioilmapiiriin vaikuttaminen

Hyvinvointivirtaa-viikko

Hyvinvointivirtaa-viikko järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa ympäri Suomen viikolla 40.

SAKU ry:n koordinoima teemaviikko kokoaa opiskelijoita yhteen, antaa mahdollisuuden ryhmäytymiseen sekä opiskelijoiden ja henkilöstön tutustumiseen. Perinteinen teemaviikko nostaa toiminnallisella tavalla esille terveyden, turvallisuuden ja viihtyvyyden teemoja.

Teemaviikon tavoitteena on tukea arjessa jaksamista ja nostaa hyvinvointia sekä puheen että tekojen tasolla oppilaitoksissa pinnalle. Teemapäivät nostavat pohdittavaksi opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvoinnista huolehtimisen, kokoavat oppilaitoksen toimijoita ja tuottavat hyvinvointia koko oppilaitokseen. Tapahtuman pääkohderyhmänä ovat opiskelijat, mutta monessa paikassa myös henkilöstö on halunnut tutustua tapahtuman toimintapisteisiin.

Teemaviikko on yhteinen näyttö ammatillisessa koulutuksessa toteutettavasta hyvinvointityöstä. Tapahtuman rakentavat koulutuksen järjestäjät. Teemapäiviä rakentamassa ovat esimerkiksi opiskeluhuollon väki, ammattialarasteilla opettajat ja opiskelijat yhteistyössä, opiskelijakuntien ja tutorien kanssa. Apuna ovat hyvinvointijärjestöt, jotka ovat mukana viikolla järjestäen ohjelmaa ja toimittain materiaalia.

Opiskeluhyvinvoinnin kehittämispäivät

Ammatillisen koulutuksen opiskeluhyvinvoinnin kehittämispäivät kokoavat ammatillisen koulutuksen henkilöstöä laaja-alaisesti yhteen pohtimaan opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviä aiheita. Päivien ohjelmaan kuuluvat muun muassa asiantuntijoiden alustukset, työpajat ja hyvinvointitori. Lisäantia päiville tuovat kollegakohtaamiset, mielenkiintoiset käytäväkeskustelut ja nyt jo perinteinen SAKUstars-gaalailta.

Opiskeluhyvinvoinnin kehittämispäivät järjestetään vuosittain syksyllä marras-joulukuun vaihteessa.

Hyvinvointiverkosto

Ammatillisen koulutuksen hyvinvointiverkosto on

- koulutuksen järjestäjien opiskelu- ja työhyvinvointia edistävän henkilöstön
- opetusalan viranomaisten ja asiantuntijaorganisaatioiden
- hyvinvoinnin asiantuntijaorganisaatioiden
- kirkon ja kolmannen sektorin järjestöjen

muodostama toiminnallinen ja viestinnällinen verkosto, jota koordinoi SAKU ry. Verkoston toiminnan tavoitteena on yhteistyötä tehden edistää opiskelu- ja työhyvinvointia toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa vaikuttamalla yhteiskunnan päättäjiin, tuottamalla materiaalia, kehittämällä menetelmiä ja järjestämällä monialaisia ja moniammatillisia foorumeita ja vertaiskohtaamisia.

Verkosto toimii avoimena ja organisaatiot tulevat mukaan ilmoittamalla organisaation SAKU ry:lle, joka toimittaa yhteyshenkilöille kuukausittain julkaistavan Uutisarkki-uutiskirjeen.

Palvelut asuntolaohjaajille

- Asuntolaohjauksen valtakunnalliset päivät järjestetään vuosittain.
- Asuntolatoiminnan käsikirja
- Asuntolaohjaajien verkosto

Tutor-koulutukset

- **Harrastetutorkoulutus** antaa valmiuksia järjestää erilaisia tapahtumia ja olla mukana oppilaitoksen harrastustoiminnan kehittämisessä.
- **Liikuttajatutorkoulutus** antaa valmiuksia arjen liikkeen lisäämiseen ja perustelee liikkeen lisäämisen merkitystä oppilaitoksen arjessa.

Tapahtumat henkilöstölle ja opiskelijoille

Henkilöstötapahtumat kuuluvat koko ammatillisen koulutuksen henkilöstölle. Mukana tapahtumissa on liikuntaa, kulttuuria ja koulutusta. Tavoitteena voi olla esimerkiksi joukkueen osallistuminen turnaukseen, jonne tähdätään yhteisellä tekemisellä ja harjoittelulla.

Henkilöstölle:

- Liikkeelle-kampanjat (valtakunnalliset sekä paikalliset)
- Kisatapahtumat (valtakunnalliset turnaukset)
- Koulutukset

Opiskelijatapahtumat tarjoavat ammattiin opiskeleville kipinöitä uuden liikunta- tai kulttuuriharrastuksen aloittamiseen, motivaatiota ja lisähaastetta harrastamiseen sekä mahdollisuuden nuorten oman toiminnan järjestämiseen. Tavoitteena on tukea nuorten liikunnallista, aktiivista ja terveellistä elämäntapaa sekä aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamista.

Opiskelijoille:

- SAKUstars – valtakunnallinen vuosittainen 3-päiväinen kulttuurikilpailu
- SAKUgames – valtakunnallinen vuosittainen liikuntatapahtuma
- ammattiosaajan liikuntavuosi (usean lajin lukuvuoden kokonaisuus)
- Kisatapahtumat (paikalliset ja valtakunnalliset turnaukset)

8.2 Opiskelijajärjestöt

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto — SAKKI ry perustettiin vuonna 1987 ajamin ammattiin opiskelevien (myöh. amis) etuja ja oikeuksia sekä yhdistämään kaikkia amiksia ympäri maan. SAKKI koostuu henkilöjäsenistä, jäsenopiskelijakunnista sekä yhteisöjäsenistä. Jäsenopiskelijakuntia on lähes 200 ja jäsenistöä yli 170 000. SAKKIa johtaa amiksista koostuva liittohallitus, jonka valitsee joka toinen vuosi järjestettävä liittokokous. Lisäksi SAKKI:ssa on palkattuja työntekijöitä, jotka pyörittävät päivittäistä toimintaa. SAKKI toimii jäsentensä palvelu- ja edunvalvontajärjestönä ja tarjoaa jäsenyyteen kuuluvia etuja.

SAKKI tarjoaa jäsenilleen maksullista opiskelijakorttia, jolla saa muun muassa valtakunnallisia matkustaja-alennuksia sekä paikallisia etuja. Tarjoamme jäsenille oikeusturvaneuvontaa esimerkiksi työssäoppimiseen, arvosteluun, materiaalimaksuihin tai opiskelijakunnan kuulemiseen liittyen. SAKKI:n oleellisia edunvalvonta-alueita ovat muun muassa koulutuspolitiikka sekä opiskelijoiden oikeusturva. Tärkeänä osa-alueena SAKKI osallistuu ja pyrkii vaikuttamaan myös opiskelijoiden opintososiaalisten etujen kehittämiseen sekä ammatillisen koulutuksen arvostuksen lisäämiseen.

SAKKI järjestää jäsenilleen myös koulutuksia ja tapahtumia. Tapahtumien kautta tarjoamme mahdollisuuden kehittää omaa osaamista, löytää uusia kavereita sekä tietenkin pitää hauskaa!

SAKKI ry

Suomen Lukiolaisten Liitto – SLL

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) on lukiolaisten oma järjestö, arkielämän helpottaja ja tehokas edunvalvoja. Noin 50 000 jäsenellään Lukiolaiset on Suomen suurin vapaaehtoiseen jäsenyyteen perustuva opiskelijajärjestö, jossa lukiolaiset ovat lukiolaisten asiassa. SLL on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton toimija.

SLL:n tärkein tehtävä on edistää, puolustaa ja valvoa lukiolaisten etuja sekä valtakunnallisesti että paikallisella tasolla. Tavoitteenamme on, että lukiolaisten ääni kuuluu vahvana kaikilla päätöksenteon tasoilla. Teemme vaikuttavaa politiikkaa niin kabineteissa kuin kaikkein pienimmissä lukioissakin. Edunvalvontaa toteuttavat aktiiviset lukiolaiset paikallisissa opiskelijakunnissa, piirijärjestöissä ja järjestön johtopaikoilla.

Vaikuttamistyön lisäksi tarjoamme jäsenillemme mainioita valtakunnallisia ja paikallisia jäsenetuja, järjestämme innostavia tapahtumia ja koulutuksia sekä tuotamme muun muassa lukiolaisten aikakauslehti Improbaturia. Tarjoamme apua ja tukea lukiolaisuutta koskevissa kysymyksissä yksittäisille opiskelijoille, paikallisille toimijoille ja yhteistyötahoille.

SLL:n toimintaa johtaa liittokokousten välillä lukiolaisista koostuva liittohallitus, joka valitaan aina marraskuussa järjestettävässä liittokokouksessa seuraavaksi vuodeksi. SLL:n arkea Helsingin toimistolla pyörittävät palkatut toimihenkilöt pääsihteerin johdolla sekä liittohallituksen puheenjohtajisto.

Suomen lukiolaisten liitto

Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry.

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry. on vuonna 2001 ammatillisen toisen asteen opiskelijoiden perustama ja omistama opiskelija- ja nuorisojärjestö, jossa opiskelijat itse tekevät toiminnan ja päätökset. OSKUssa kaikki valta ja vastuu on amiksilla, sillä he itse tuntevat parhaiten kaikki amiselämän ilot ja haasteet. OSKUssa nuoriin ja heidän mielipiteisiinsä luotetaan ja niitä arvostetaan. Toiminta perustuu vahvaan jäsendemokratiaan. Järjestössä kuunnellaan ja selvitetään säännöllisesti amisten mielipiteitä. Liittokokouksessa ja liittohallituksessa päätöksiä tekevät vain amikset itse. Tämän vuoksi järjestön toiminta on osallistavaa, omaehtoista, aina amisten näköistä, itse tehtyä ja siten amiksille houkuttelevaa.

OSKU ry. tarjoaa monipuolisia harrastusmahdollisuuksia amiksille. Järjestön toiminnassa amiksilla on mahdollisuus ideoida, suunnitella sekä toteuttaa kaikkia toiminnan osa-alueita. Niin viestintämme kuin tapahtumamme sekä tietysti edunvalvonta on amisten itsensä tekemää.

OSKU ry. tukee myös paikallista opiskelijatoimintaa sekä kannustaa oppilaitoksia ottamaan opiskelijat mukaan kaikkeen toimintaan aktiivisiksi jäseniksi. OSKU ry:n tavoitteena on aktiivinen sekä mielekäs opiskelijatoiminta kaikissa Suomen ammatillisissa oppilaitoksissa. Siksi järjestö kouluttaa ja tapaa niin opiskelijoita kuin opiskelija-toimintaa ohjaavaa henkilöstöäkin. Tarjolla on myös vinkkejä ja tukea yhteisöllisyyden ja opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseen oppilaitoksissa.

OSKU ry.

Finlands Svenska Skolungdomsförbund – FSS rf.

Ruotsinkielinen opiskelijajärjestö Finlands Svenska Skolungdomsförbund – FSS rf. on demokraattinen, voittoa tavoittelematon, puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton opiskelijajärjestö. Järjestö edustaa nuoria jotka käyvät yläkoulua, ammatillista perustutkintoa, lukiota tai kansanopistoa ruotsiksi. Järjestö on perustettu 4.1.1921, ja on tietääksemme maailman vanhin opiskelijajärjestö.

FSS tarjoaa opiskelijakortin ja -alennuksia kaikille jäsenille, yhteistyössä Frankin kanssa, ja järjestää koulutuksia ja muita tapahtumia oppilas- ja opiskelijakuntatoimijoille sekä aktiivijäsenille. Suurimpia on vuosittain syksyllä järjestettävä Kulturkarnevalen, jossa osallistujat osallistuvat erilaisiin musiikkiin, draamaan tai kuvataiteeseen liittyviin työpajoihin.

Järjestö ylläpitää harrastustoimintaa, työryhmiä ja jaoksia, joissa nuoret pääsevät vaikuttamaan, oppimaan ja viettämään aikaa yhdessä, sekä järjestää Elevriksdagenin (lyh. ERIK, kääntyy suomeksi ”oppilasvaltiopäivät”), eli keväisin järjestettävän vuosikokouksen, jossa kaikki jäsenet pääsevät päättämään poliittisesta ohjelmasta ja toimitasuunnitelmasta sekä valitsemaan järjestön hallituksen

FSS vaikuttaa yhteiskuntaan tekemällä kannanottoja, kirjoittamalla mielipidekirjoituksia ja osallistuu muuten yhteiskunnalliseen keskusteluun radiossa, televisiossa ja lehdissä. Järjestö lobbaa päättäjiä ja kommentoi lakiluonnoksia, kirjallisesti ja eduskunnassa, vaikuttaakseen koulutukseen liittyvään lainsäädäntöön. Järjestö edustaa myös opiskelijoiden ääntä tapahtumissa, kokouksissa ja seminaareissa.

Skolungdomsförbund

8.3 Suomen Vanhempainliitto

Suomen Vanhempainliitto on valtakunnallinen vanhempien osallisuuden sekä kodin ja päiväkodin, koulun tai oppilaitoksen yhteistyön asiantuntija. Työmme tukee lasten ja nuorten kasvua, oppimista sekä hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä näissä yhteisöissä. Vanhempainliittoon kuuluu yli 1 300 päiväkodeissa, kouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa toimivaa vanhempainyhdistystä. Kannustamme ja tuemme vanhempia ja vanhempaintoimijoita hyvinvoinnin edistämässä.

Vanhempainyhdistykset järjestävät monenlaista hyvinvointia vahvistavaa toimintaa perusopetuksen puolella. Vanhemmat ovat aktiivisesti mukana edistämässä liikuntaa ja terveyttä muun muassa hankkivat ja huoltavat liikunta- ja välituntivälineitä, kouluttavat välituntiliikuntaohjaajia, rakentavat ja kunnostavat liikuntapaikkoja skeittirampeista jääkiekkokaukaloihin, järjestävät kerhoja, retkiä, tapahtumia, liikuntakummitoimintaa, keskusteluiltoja ja vanhempainiltoja.

Toisen asteen oppilaitoksissa vanhempainyhdistystoiminta on vähäisempää. Vanhempainliiton jäsenenä on 60 vanhempainyhdistystä, jotka toimivat lukioissa. Ammatillisissa oppilaitoksissa ei toimivia, liiton jäsenenä olevia vanhempainyhdistyksiä tällä hetkellä ole. Vanhempainyhdistyksellä tai muulla vanhempaintoiminnalla voi olla tärkeä

paikka myös toisen asteen oppilaitoksissa. Ne voivat olla mukana tukemassa opiskelijoiden yhteisöllistä toimintaa, osallistua oppilaitoksen tapahtumien järjestämiseen ja tukea oppilaitosta hyvien opiskelun puitteiden luomisessa.

Kannustamme lukioita ja ammatillisia oppilaitoksia ottamaan vanhempia ja kotiväkeä rohkeasti mukaan oppilaitoksen toimintaan ja kokeilemaan uudenlaisia toiminta- ja viestintätapoja. Annamme mielellämme ideoita kotien kanssa tehtävään yhteistyöhön, vanhempien osallisuuden vahvistamiseen ja vanhempaintoimintaan.

Vanhempainliitto

8.4 Mannerheimin Lastensuojeluliitto – MLL

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) on valtakunnallinen kansalaisjärjestö, joka tekee laajasti koulu- ja oppilaitosyhteistyötä. MLL:n näkökulmia yhteistyössä ovat muun muassa vapaaehtoistyö ja vertaisohjaus koulussa ja oppilaitoksessa, osallisuus, kiusaamisen ehkäiseminen sekä opiskelijoiden hyvinvointia edistävän toimintakulttuurin rakentaminen.

Toisen asteen oppilaitoksissa MLL tukee tutortoimintaa yhteistyössä valtakunnallisten opiskelijajärjestöjen kanssa. Tutortoimintaa ohjaaville opettajille järjestetään vuosittain koulutuksia ja tapaamisia. Lisäksi MLL kehittää toisen asteen oppilaitoksissa erityisesti VALMA-opetukseen liittyviä vapaaehtoistyön kursseja yhdessä Nuorten Akatemian kanssa (vuosina 2019–2020 ESR-hanke). Toisen asteen opiskelijaryhmille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää MLL:n Nuortennetin tietosivuja ja -testejä opiskeluisältöinä sekä myös itse tuottaa sisältöä Nuortennettiin.

MLL tarjoaa oppilaitosten käyttöön maksuttoman **Hyvinvointikyselyn**, jonka avulla voidaan selvittää opiskelijoiden kokemuksia kouluilmapiiristä, kiusaamisesta sekä opiskelijoiden ja henkilökunnan välisestä yhteistyöstä. Oppilaitos saa kyselyn tulokset käyttöönsä, ja niitä on tarkoitus tulkita oppilaitoksessa ensin opiskelijoiden edustajien ja sen jälkeen henkilöstön kanssa. Tulosten pohjalta oppilaitos voi suunnitella kehittämistoimenpiteitä toimintakulttuurin kehittämiseksi entistä paremmin oppilaiden hyvinvointia tukevaksi.

MLL:n Lasten ja nuorten puhelin on kaikille alle 21-vuotiaille tarkoitettu valtakunnallinen, maksuton ja anonyymi auttava palvelu. Puhelin päivystää vuoden jokaisena päivänä numerossa 116 111.

Palvelutarjottimeen kuuluu myös chat ja kirjepalvelu.

Mannerheimin lastensuojeluliitto

Lähteet ja lisätietoa

- Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 67/2013)
- Hietanen-Peltola M, Laitinen K, Autio E, Palmqvist R: Yhteisestä työstä hyvinvointia – opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa. Ohjaus 9/2018, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Hietanen-Peltola M & Korpilahti U. 2015. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. THL Ohjaus 7/2015.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Lukiolaki 714/2018.
- Nurmijärven kunta. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2016.
- Opetushallitus (2018). Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet ja tavoitteet sekä opiskeluhuoltosuunnitelman laatiminen ammatillisessa koulutuksessa. Määräys OPH-285-2018.
- Opetushallitus (2015). Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015.
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.
- Perälä M-L, Hietanen-Peltola M, Halme N, Kanste O, Pelkonen M, Huurre T, Pihkala J, Heiliö P-L (2015), Monialainen opiskeluhuolto ja sen johtaminen, Opas 36/2015, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Perälä M-L, Halme N, Hietanen-Peltola M, Pelkonen M, Peltonen H, Rajamäki A, Pirttiniemi J & Wiss K. Opiskeluhuollon johtaminen ja järjestäminen lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa 2014. Tutkimuksesta tiiviisti 16, toukokuu 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, Opiskeluterveydenhuollon opas. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:12.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädäntö – soveltamisohje, Kuntainfo 13a/2015.
- Summanen A-M, Rumpu N, Huhtanen M (2018), Oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanon arviointi esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Julkaisut 4:2018.
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010.
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta.
- Wiss K, Hakamäki P, Hietanen-Peltola M, Ikonen J, Palmqvist R, Saaristo V, Ståhl T. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen lukioissa – TEA 2019. THL. Tilastoraportti 12/2019. 14.5.2019.
- Wiss K, Hakamäki P, Hietanen-Peltola M, Ikonen J, Järvinen J, Saaristo V, Saukko N & Ståhl T. Hyvinvoinnin ja terveyden ja edistäminen ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa. Tutkimuksesta tiiviisti 15, toukokuu 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Marke Hietanen-Peltola, Kristiina Laitinen,
Jouni Järvinen ja Susanna Fagerlund-Jalokinos

Toisella asteella toimien

– opas oppilaitoksen opiskeluhooltoryhmälle

Opiskeluhooltoryhmällä on tärkeä tehtävä toisen asteen oppilaitoksen hyvinvointityössä. Opiskeluhooltoryhmä vastaa opiskeluhoollon kokonaisuuden suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista oppilaitoksessa. Tärkeänä tavoitteena on yhteisöllisellä työllä ehkäistä opiskelijoiden hyvinvointia heikentäviä ongelmia.

Tämä opas on laadittu tukemaan opiskeluhooltoryhmien toimintaa toisen asteen oppilaitoksissa. Oppaassa esiteltävä toimintamalli yhdenmukaistaa ryhmien työskentelyä ja varmistaa yhteisöllisen opiskeluhooltotyön toteutumisen entistä tasalaatuisempaan. Toimintamallissa korostuu opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden lisääminen erityisesti yhteisöllisessä opiskeluhooltotyössä.

Opas on suunnattu ensisijaisesti toisen asteen oppilaitoksissa toimiville rehtoreille ja johtajille, opetushenkilöstölle ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisille sekä heidän yhteistyötahoilleen. Opas soveltuu esimerkiksi opiskeluhooltoryhmän jäsenten perehdyttämiseen. Myös opiskelijat ja huoltajat saavat oppaasta kokonaiskuvan opiskeluhooltoryhmän työskentelystä ja omasta roolistaan siinä.

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

PL 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Puhelin: 029 524 6000
www.thl.fi

Julkaisujen myynti

www.thl.fi/kirjakauppa
Puhelin: 029 524 7190

ISBN 978-952-343-373-1